

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1933

Vad får den svenska
skolflickan veta?

morgonbris

Februari

Pris 25 öre

N:r 2 + Årgång 29

En vacker nyhet i bokhyllan

blir Morgonbris 1932 inbunden i stilfull pärm av tangofärgat klot. Pärmens pris är endast **kronor 2:50 plus porto**. Årgången extra fint inbunden kostar **kr. 10:— plus porto**. Felande exemplar kunna erhållas till nedsatt pris: 15 öre.

Undertecknad rekviderar härmed _____ ex **pärmar** till
_____ inbundet ex. av

MORGONBRIS, Socialdemokratiska kvinnoförbundets tidskrift 1932

att tillsändas mig per postförskott.

_____ den _____ 19____

Namn: _____

Titel: _____

Adress: _____

Önskas även kompletteringsexemplar torde detta särskilt angivas.

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG
UTGIVARE: Kaj Andersson.

REDAKTION och EXPEDITION:
Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 18882 och 18886. + POSTGIRO
N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.
3:—; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.
Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

Ett dignande fruktbord på Morgonbris' propagandautställning.

Foto Gunnar Lundh.

FRUKT ÄR HÄLSA

ÄT MER FRUKT

Det stadse disponibla badkaret är onekligen ett av det civiliserade livets allra ljuvligaste uppfinningar; och det är ett av de största folkhygieniska framsteg, då — såsom under de senaste åren börjat bli fallet i Göteborg — varje H. S. B.-lägenhet på ett, två rum eller mer har ett badrum med bekväm tillgång till varmt vatten.

Besök vårt kontor **Fjällgatan 3** och tag del av ritningar och hyresberäkningar. Telefoner 452 54, 452 41.

Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening i Göteborg

SUNT FÖRNUFT

■ Opolitisk tidskrift i ekonomiska och sociala spörsmål, utgives av Skattebetalarnas förening med åtta nummer om året, därav ett stort och rikt illustrerat julnummer. I varje nummer behandlas även olika hemekonomiska frågor.

■ Föreningen har därjämte inrättat en särskild **Budgetbyrå** för rådgivning i hem- och familjeekonomiska spörsmål, dit medlemmar utan kostnad kunna hänvända sig vid behov.

VARJE BIBLIOTEK

eller studiecirkel kan efter rekvisition från Skattebetalarnas Förening erhålla tidskriften gratis.

VARJE MEDLEM

av föreningen erhåller tidskriften utan särskild prenumerationsavgift. Medlemsavgift fem (5:-) kronor.

Skattebetalarnas Förening, Stockholm 16
Postgiro 565

FRUKTRÄTTER

demonstrerade vid Morgonbris fruktutställning av fru Elsa Svartengren.

Fruktsaft.

1 citron,
1 apelsin,
1 tekopp starkt te,
några matskedar svart eller röd vinbärsaft.

Saften av citron och apelsin blandas med teet som ej kokas men drages i kanna högst 7 minuter, därefter tillsättes vinbärsaften och 2 kkp vatten och 1 kkp socker så satsen räcker till 6 personer.

Serveras på vintern varm, på sommaren med is, och bör då helst drickas ur rör. Små skorpor eller rån, alltså icke söta kakor, passar bäst att äta till.

Müsli.

Dieträtt och frukosträtt för barn.

1 rågad msk. ångpreparerade havregryn lägges i blöt i 3 msk. vatten, 1 msk. söt grädde och saften av 1½ citron.

Under tiden rives 2 stora äpplen med skal och kärnhus på rivjärn — helst av glas — och blandas fortast möjligt i massan, som ej får bli för kompakt. Kan sötas med en tesked honung. Ätes utan någon tillsats av mjölk.

Rå fruktsallad.

1½ dcl socker.

3½ dcl vatten kokas till en lag.

3 apelsiner skalas och skäres på längden, så det vita lätt kan borttagas.

3 äpplen.

3 bananer.

3 päron skivas ned i lagen tillsammans med apelsinstrimlorna.

För att bryta färgen garneras salladen med strimlor av katrinplommon, 10 st., som förut legat i blöt, men ej kokats. Blir bäst sedan den stått en timme.

GRÖNSAKSRÄTTER

Frukosträtt för barn.

1 tomat.

1 morot.

1 liten skiva holländsk lök.

Moroten rives på råkostjärn, tomaten skivas och löken finhackas varefter alltsammans blandas med en matsked Kronolja. Räcker till två personer.

Purjolökspudding.

5 purjolökar ansas och ej för mycket av det gröna bortskäres, varefter lökarna, som skurits i klyftor, förvällas i lätt saltat vatten i 10 minuter. (Förvällningsvattnet tillvaratages och användes till buljong med tärning eller hellre Marmite.)

En eldfast form smörjes, lökarna lägges ned och en äggstanning av två ägg och litet vatten eller mjölk slås över. Formen strös sedan med rivebröd och några klickar av margarin eller smör eller Kronolja lägges överst. Gräddas i god ugnsvärme 40 minuter.

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Fleminggatan 60

Tel. K. 4724.

★

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

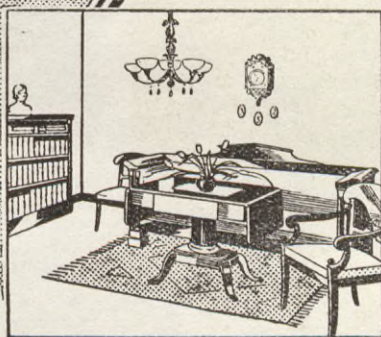
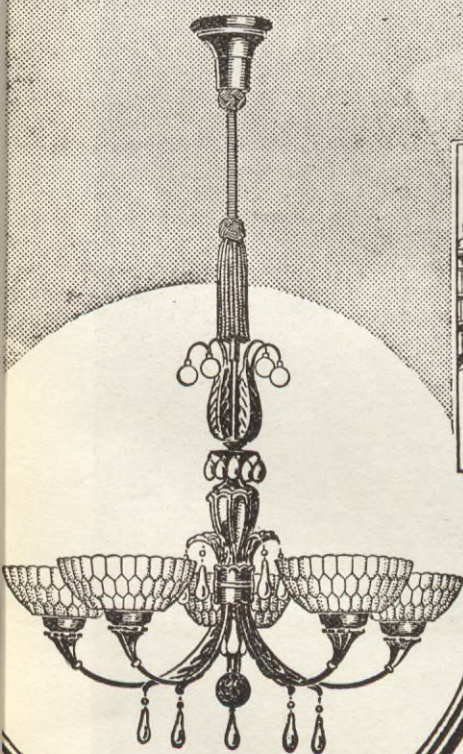
Mjök och produkter av mjök är ett av de viktigaste livsmedel människan behöver. Näringsrikare än något annat, mättat av hälsa i lättsmält form.

Men endast produkter, vilka underkastas en vetenskaplig och minutiöst hygienisk behandling, har man rätt att ställa dessa anspråk på. Ni kan göra det på Mjökcentralens i Stockholm, Lantmännens Mjökförsäljningsförenings produkter.

Över hela landet kan Ni köpa Sterilgrädd, Hansaost, Viola ost, Nordost och Alpina ost.

Mjökcentralen
STOCKHOLM

Bild från en utställning i Morgonbris' fönster.

Trevnaden i ett hem

beror i hög grad på belysningsarmaturen. Den skall gå väl ihop med rummens inredning samt giva ett både effektivt och behagligt ljus. Vare sig Eder våning karakterisera modern eller gammal stil, finner Ni hos oss passande belysningspjäser. Även ifråga om prislägen hava vi ett rikt urval till Edert förfogande.

Vid behov av armatur anlita därför

ASEA

KLARABERGSGATAN 21 - STOCKHOLM
Göteborg, Malmö, Norrköping, Jönköping, Sundsvall,
Sollefteå, Östersund, Umeå, Luleå.

Utställningens lokalutrymme är fördubblat.

**dryga pengar –
sa husmor
räknade kooperativa kassakvitton.**

Fruktullarna böra slopas helt och hållet

så att frukten, så viktig för folkhälsan, ej blir en lyxvara utan hela folkets näring. Frukten är människans ursprungligaste och naturligaste föda. Den är lättsmält och tandrensande, närande och vitaminrik.

Ned med fruktullarna, fram för folkhälsan!

löd parollen på Morgonbris' utställning för fruktpropaganda, varifrån nedanstående aptitretande stilleben är hämtat. Kring detsamma kravet ha de organiserade husmödrarna beslutat att nu även sluta upp, sedan högermotioner i riksdagen och de borgerliga tidningarna börjat ropa på nya fruktullar och inskränkning i importen av utländsk frukt, såväl färsk som torkad,

Argumentens bollhus

Film från riksdagens start av den nya kvinnan i andra kammaren

SIGRID GILLNER

Arboga bereder man sig på att fira 500-årsminnet av den svenska riksdagens tillvaro. Så gammal är här den rättigheten och skyldigheten. Rättigheten om man ser det från folkets sida: att representanter för Sveriges folk få sammankomma och överlägga om rikets tillstånd och behov.

Skyldigheten om man ser det från statsmaktens sida; att kungen eller monarken måste i laga ordning sammankalla dessa representanter.

När den franska nationalförsamlingen sammankallades 1789 strax före franska revolutionens utbrott hade ej riksförsamlingen varit inkallad under 175 år! ! !

Det är så under envælde och diktatur.

Den forne Veckojournalshjälten, den leende Alfonso i Spanien, som nu är fördriven, försökte sig på att strunta i riksdagen eller parlamentet. Mussolini söker praktisera det i Italien, och antagligen är det åtminstone i Tyskland ett parti, som drömmer om att avskaffa den obekväma riksdagen i det tyska riket.

Var plåga har sitt skri för sig, men hälsan tiger still.

Ofta kan de orden tillämpas.

Vi orda alltså inte mycket om det faktum att riksdagen punktligt och lagligen varje år sammanträder. Att den gör det är ett tecken till hälsa i statens liv. Gjorde den det inte skulle ni få se på rabalder i Moder Svea! Det vore ungefär detsamma som en akut och absolut förslappning i en mänsklig lekamen.

Dom, riksdagsgubbarna, som det sen långliga tider heter runt i våra bygder, samlades alltså den 10 januari 1933 utan annan kallelse än tidningarnas meddelanden och traditionens och vanans befallning.

Huru många i första och huru många i andra kammaren? Ja, det är en kvällsfråga till barnen, som Maria Svensson som just nu studerar riksdagen gärna ger och brukar utöka med att fråga pojken hur många kvinnor, som finnas i hela 1933 års riksdag och flickan, hur det kan komma sig att de inte äro mer än 6 på så många "gubbar".

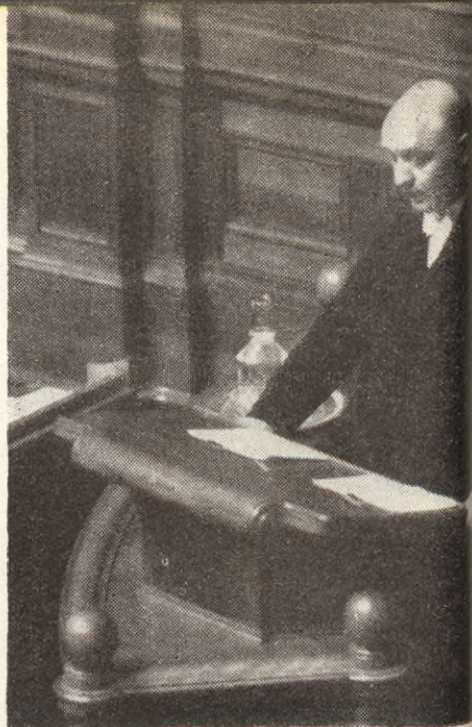
Men vi voro vid början den första dagen alltså.

Man ropades upp — precis som i en skola.

Min vän Maria, som redan har lärt sin omgivning hur många nya socialdemokrater som i år kommit in i riksdagen, följde uppmärksamt med namn efter namn. Och så märkte hon också intygen om dem som voro frånvarande. Från uppropet kan ingen smita utan lov.

Det valdes talman och vice talmän, det vill säga de som under plenum (det betyder samlad, fullsatt = riksdagssammanträde till skillnad från utskottssammanträde) skola leda förhandlingarna. I andra kammaren valdes efter vår partivän, den fryntlige dalkarlen Bernhard Eriksson, som av för tidningsläsare kända skäl

Statsministern talar i andra kammaren.

avsagt sig, den av partiet korade och föreslagne nykterhetschefen och socialdemokraten H. Sävström. När vår filmkamera däruppe från läktaren, riktad på befallning av vår vän Maria, som närvar den första dagen, mest för glädjen att få se så många nya partivänner, beströk Sävström, visade han i den höga stolen ett stilla, blött majesät, som kom en att tänka på en yngre upplaga av den rättvise och blide Gud Fader, som småskollärarinnan i min hembygd sökte inpränta i mitt medvetande såsom den där satt och regerade över onda och goda högt ovan jordens stridsvimmel.

Så skall en talman regera.

Maria Svensson såg också hur omröstningen gick till och hon förvånade sig hur det marscherades och hur lång tid de många valen togo, fast de namnuppläsande herrarna läste som de skulle hinna med snälltåget.

Hon såg inte, som Dagens Nyheter och Nya Dagligt Allehanda att en av de nyvalda damerna gick motsols i röstningen. Maria såg att de gick rätt, men hon har humor och förstånd, så hon sa: "Vad ska' dom krydda en så'n där beskrivning av ett evinnerligt marscherande och röstläggande om inte med lite skoj — helst med de nyaste och andäktigaste — förstås. Och det var väl ändå ni två nya fruntimmer."

Så kom andra dagen och då kommer alltid som amen i kyrkan riksdagens högtidliga öppnande. Marsch till Slottskapellet av alla gubbarna (nej, en del voro så vana vid högtidligheten att de stannade hemma) och de 6 kvinnorna. Det var riksdagen i storm, d. v. s. hög hatt.

Kändes det högtidligt frågade Maria mej, när det hela var över, och vi råkades på den nya riksbron, som spänner sitt vackra nya valv över Strömmen. Ja, vars, det kan jag ju erkänna för dig att det kändes som en ansvarsfull begynnelse. Jag tänkte som jag alltid gör vid kongresser och dylikt, när högtidskänslan smyger sig över mig, på dem som sänt mig till detta. På alla dem som gå därhemma i hemmen, stå i fabriken eller vandra och vänta på arbete.

En stor vit kyrkoherre talade i en gullstol uppe vid taket i slottskapellet innehållsdigert och skickligt om rättfärdighet och barmhärtighet och vikten av balans mellan dessa två. Han talade också om verklig ånger — och om bondånger. Kung och folk hörde på.

Skojar du inte, om bondånger, sa' Maria.

Absolut inte, sa' jag.

Så sjöng vi för övrigt partivänner och andra av hjärtans lust. Jag för min del önskade, att jag skulle känna bondånger för att jag lovat Morgonbris redaktör att försöka för Morgonbris läsare skildra vad jag upplevde och vad riksdagen gjorde, d. v. s.

sade de första dagarna. Ett så'nt där löfte om skildring eller beskrivning efteråt av en sak man levtt med i kan ju förstöra den bästa resa och det bästa kalas, ja, till och med en högtidsstund. Den vill man ha för sig själv — eller hur. Men — — — Rikssalen och trontalet.

Per Albins trygga tal vid tronens fot och talmännens lagom underdåniga hälsningar. Rikssalen är nyreparerad mot i min ungdom. Den är fin, ja, nästan funkis.

De kungliga då, säger Maria strävt, som om hon lite skämdes för frågan.

Jo, då, de manliga stod eller satt, jag såg inte vilket. Men det såg ut som på min barndoms lotteribricka. Kungen satt på sin tron med alla de andra omkring sig. Det var glans och grannlåt som i sagans medeltid. Jag tänkte på vår julgran därhemma — om den nu barrade mycket. Vi ha inte hjärta att kasta bort den, fast julen är över för länge sen.

Men — du Maria, Sibylla som liksom de andra kungliga damerna steg fram på en balkong och neg tre gånger, när de kom och tre gånger när de gick, såg snäll ut.

Men låt oss inte tänka på förnuft och förnuftets krav precis nu, för då kan jag komma i tagen om republik eller monarki — Ja, ja, det får vara nu för ögonblicket. Det är så mycket annat nu, men — — — Det är ju väl i alla fall, att det är hyggligt och snällt folk, ja rent av duktiga, har man märkt, sa' Maria.

Och jag fortsatte med mina intryck:

Det älderdomliga, det sen århundraden ärvda, det satt för ögat liksom mest kvar i björnskinnsluvorna på manskapet, som stod och skyltrade utanför slottskapellet. Det levande farliga och hotande det satt i de gråa uniformerna och skyttegravs- eller strids-hjälmarna på krigspiltarna som kantade vår väg fram genom borggården.

Men det där stämningsspråket tyckte inte Maria om utan hennes tanke slog ner som en bomb med Informationsbyråns för fredsfrågor tidning Mellanfolkligt samarbete. Det stod plötsligt för en var en nödvändighet att stödja och slå vakt om det gentemot hela denna levande gamla värld, inflätad med tusen sinom tusen trådar i människornas och i politikens innersta.

Så gå dagarna med utskottsval och läsning av valda stycken ur den halva metern böcker om statsverkspropositionen fram till onsdagen den 18. Remissdebatten. Remiss betyder att återlägga, återställa. Då tages upp till syning vad som hänt och skett och handlagts under det år, som gått eller som nu här, vad den nya regeringen gjort sen sitt tillträde. Då kritiserar och synas också det program för sitt arbete, som regeringen framlagt i statsverkspropositionen, det vill säga förslaget till statsverkets stat.

De fyra socialdemokratiska kvinnorna i andra kammaren överlägga: från vänster till höger Olivia Nordgren, Trälleborg, Agda Östlund, Stockholm, Rut Gustafsson, Stockholm och Sigrid Gillner, Norrköping; de två sistnämnda äro med för första gången.

Remissdebattens drabningar kunna alla följa i våra dagliga tidningar. Maria Svensson säger, att det vore skam annars och synd om Brisens utrymme.

Kritiken mot de av soc.-dem. föreslagna beredskapsarbetena och vad de komma att kosta, det var motståndarnas huvudtema. Någon förintande eller nedgörande kritik tyckte inte ens de borgerliga, att deras talare kommo med.

Och dessa talare själva tyckte nog inte heller att de voro farliga — eller ens kunde vara det — mot en sådan regering och sådana förslag till arbetslöshetens och krisens lättande, som den framlagt. I varje fall hade icke kritiken några andra eller egna förslag att komma med utan — man fick inskränka sig till varningar.

Somliga varnade runt, fryntligt och med gott humör som Lindman. Andra med en aning till rakknivsaktigt men icke elakt allvar som Hamrin. Åter andra med en blandning av domedags-salvelse, hemlagad nationalekonomi och hemtrevlig knipslughet. En världsligt vårdad frisinnad ville se papperen på bordet d. v. s. regeringens papper på hur dom tänkte göra't. Kommunisterna gjorde upp sina mellanhavanden, sillénare mot kilbommarna, någorlunda och offentligt. Ställning 2—0. I andra. I första hörde vi inget för vi tyckte det räckte med att de gamla i gården sprang ut och in. Så vi satt still i vår kammare. Och Maria på läktaren.

Och så fick förstas regeringen sina vissa för amnestin, som den inte gav. Men den fick också säga ifrån om provokation och upprorsmakares ansvar och skuld. Om våra egna talare, i första rummet då regeringens medlemmar, ska' vi inte skriva. I så hög grad är denna regering vår, så fast sitter den i vår aktning och tilltro, att det känns som lukten av eget beröm att beskriva och göra omdömen om dess insatser.

Men trots det, så ska' vi nosa i statsverkspropositionen och ge dem ett nyp här och var i huvudtitlarna, där man tycker de icke varit ofelbara. För det ska de väl ändå försöka att vara. Det har lästs riksdagstryck, det har skrivits hundratals motioner och de ha anmälts med ohörbara stämmor, så när som på Bengtssons i Kullen, som talade högt som en högtalande demonstrationstalare första maj.

Få se nu vilket öde som väntar motionerna i utskotten och i kamrarna. Med uppmärksamhet och flit ska de följas, som ligga mitt och Maria Svenssons hjärta närmast. Men flit och uppmärksamhet är ju också något man måste ha i skolan, särskilt första skolåret.

Annars kan man hälsa hem. Eller hur?

Ett kvinnornas bostadsprogram

Morgonbris samlar sina läsare till att lära och förstå bostadssocialism

Ett ypperligt uppslag är onekligen Social-Demokratens diskussionsaftnar. Det var också med spända förväntningar man gick att deltaga i debatten om det av arkitekt Markelius föreslagna kollektivhuset i Stockholm. Men den som väntat att få se en socialistisk, målmedveten, positiv publik blev hårt besviken. Särskilt de manliga talarna gjorde ett nedslående intryck av okunighet och tanketrassel. De sex kvinnliga inläggen tillvann sig däremot allmän beundran. Här fanns både insikter i kvällens fråga och en bestämd uppfattning om nödvändigheten av att hemmen och därmed även bostäderna måste byggas efter helt nya linjer än de nu tillämpade. De voro alla sex gifta yrkeskvinnor och kände alltså väl till svårigheten att samtidigt vara husmödrar och mödrar i de nuvarande bostadsformerna. De kända talarinnorna voro emellertid alla ur de intellektuellt arbetande kvinnornas led. Där på den av Social-Demokraten anordnade sammankomsten höjdes ingen röst från arbetarhemmens husmödrar, vilket man annars tänkt sig att först få höra. Vad säger oss detta? Förslaget om kollektivhus har stötts och blöts inom flera kvinnliga yrkessammanslutningar inom medelklassen och här uppkallat en så gott som obruten kvinnofront med en nästan klart socialistisk inställning till bostadsfrågan. Men arbetarhemmens kvinnor stå tydligen fortfarande likgiltiga för detta fundamentala problem — så oerhört fängslande och entusiasmerande, när man väl stannat för det — och detta i trots av att just dessa kvinnor äro de som hårdast lida under rådande förkastliga förhållanden, att nära hälften av Sveriges befolkning är sammanstuvad i trånga enrumslägenheter och mer än $\frac{3}{4}$ i 2 rum och kök. Här har nyligen företagits en utredning om lantarbetarnas bostäder. På arkitektföreningens senaste möte togo arkitekterna sig själva i kragen, därför att de ej ådagalagt så stort socialt intresse i sitt sysslande att de blivit självfallna vid en sådan utredning utan nu lyst med sin frånvaro. Arbetarkvinnorna ha en samma anledning att ge sig själva en allvarlig duvning. Ha inte arbetarnas representanter majoritet i stadsfullmäktige både i Stockholm, Göteborg och många andra svenska städer? Skulle då inte stadsfullmäktige kunna sätta i gång med en socialistisk byggnadsproduktion i stor stil, riva de gamla kåkstäderna, bygga nya stadsdelar av hälsobostäder och öppna dem för alla mot billigt pris? Vi lämna därhän orsakerna till att så ännu ej blivit fallet och nöja oss att fastslå med husbyggare Thure Blomqvist i Göteborg: **bostadsfrågans lösning hägrar i nuvarande läge alltjämt i det obestämdaste fjärran.** När det kommer till kritan yppa sig betänkligheter inom arbetarnas och arbetarrepresentanternas egna led och inte bara betänkligheter utan i omfattande grad även en kompakt likgiltighet. Bostadsfrågan är oestriddligen den ur socialistisk synpunkt viktigaste kommunala frågan. Men för att lösa den räcker det inte att bara skaffa socialistisk majoritet i stadsfullmäktige. Uppenbart måste mera till dessutom.

Finns det några vägar ur det nuvarande träskläget? Pessimister mena: nej, och äro böjda att i hopplöshet låta hela frågan falla. Skjuta den på en oviss framtid efter en oviss framtida samhällsomvälvning.

Men hopplöshet är dödssynden för en socialist. Dödssynden för var och en, som strävar mot bättre förhållanden.

Bostadssocialism — så kunde man i ett kort slagord sammanfatta den för de bredaste medborgarlagren viktigaste kommunala frågan och det sätt vi måste lösa den på, samt strävandena för dess lösning.

Ingen frågar löser sig själv. Ingen teoretisk fråga och ingen praktisk fråga. Bostadsfrågan väcker till liv en massa såväl teoretiska som praktiska delproblem. För deras lösning behövs kunskap. Kunskap och arbete. Här ligger en stor uppgift för kvinnorna — oavsett vilken färg och vilka taktiska politiska ideal de hylla. Denna uppgift är: **lära känna och förstå bostadsproblemen.**

Men då en mängd av bostadssocialismens problem äro olösta eller blott halvlösta och alltså detta "läroämne" ropar efter nya uppslag kräver det en alldeles särskild aktivitet. Icke minst därigenom visar bostadssocialismen att den är — socialism. Andan i bostadssocialismens studium måste vara socialismens anda: **tänka igenom! uppfinna! försöka! och inte vara rädd för nytt!**

Morgonbris hyser ingen större önskan än att kunna samla kvinnorna till ett sådant studium. Om vi skulle kunna stimulera varandra dithän att vi en vacker dag kunde i samlad tropp träda fram med ett kvinnornas bostadsprogram — föra fram det med samma formella säkerhet och på samma av kunskap burna övertygelse som utmärkte de sex talarinnorna på Social-Demokratens diskussionsafton!

Vi måste frigöra oss från den konservativa föreställningen att allt görs bra, när det görs som det brukar göras. Vi få inte fortsätta att bygga hur som helst, bara för det brukar byggas så. Vi måste bygga endast på det sätt, som bäst svarar mot målet. Och målet är: **bättre bostäder för billigare pris.** Kan man då göra bättre bostäder för billigare pris än nu? Vem vet? Man måste försöka. Låt oss tänka!

Vad innebär en god bostad? Den skall vara varm, men också luftig; den skall vara stor nog, så att att familjemedlemmarna inte behöva gå varandra för mycket i vägen och på nerverna; den skall vara praktisk och arbetsbesparande; den skall släppa in det välsignade, bakteriedödande solskenet; man skall kunna tvätta hela kroppen i bostaden, inte bara nästippen och finger-spetsarna (ett enkelt snygghetskrav, som är vida nödvändigare för en kroppsarbetare än för kontors- och skrivbordsfolket, men som nu till det svenska samhällets eviga skam närmast är ett privilegium för de rika; lägenheten skall också erbjuda möjligheter till småbarnstvätt; den skall vara i görligaste mån fri från dammgömmor, svärrengjorda vrår och invecklade krusiduller, som bara samla sjukdomsfrön; den skall inte vara för lyhörd, och den skall, som sagt, vara billig.

Men för att uppnå allt detta måste vi även ingående syssla med kapitlet stadsplanen. Varför skall husen byggas som slutna tukthusmurar kring en cementerad bakgård, som med sina sop-tunnor är en så ogemytlig och olämplig lekplats som möjligt för kvarterets barn? Hur stor del av det uppväxande släktet av arbetarbarn får ej nu insupa ohälsa i skumma kyffen, som vetta mot dessa trånga cementgårdar med deras eviga fuktskugga och stank av slask och torvströklosetter! Och dock är det alldeles onödigt, även ur rent ekonomisk synpunkt! Bryt sönder tukthuskvarteren! Låt oss överge det gamla slutna byggnadssät-

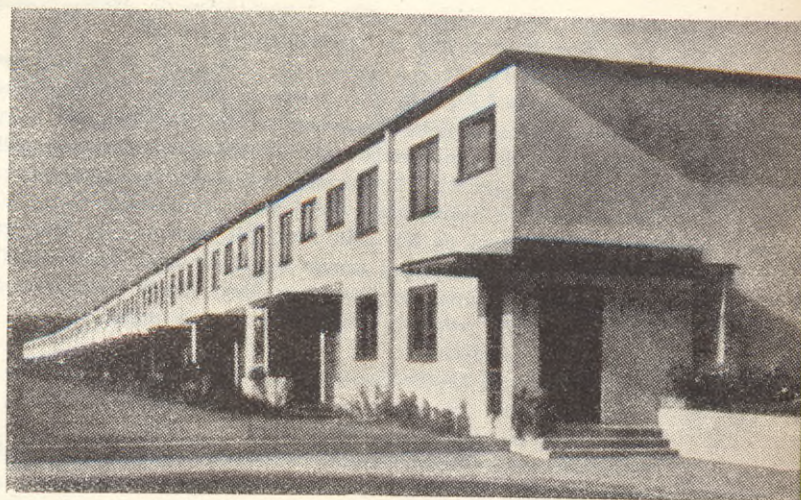
tet, som nu av idel okunnighet och oförstånd tolereras och föreskrives till och med av socialister i stadsstyrelse och ämbetsverk! Bort med hus, som skugga sig själva! Lägg husen öppna för östersol och västersol, och omge dem med planteringar, som bli en hälsosam tummelplats för barnen!

Det nya byggnadssättet blir inte dyrare än det gamla. Tvärtom! Omotiverade kringellikrokrökningar på gatorna, små meningslösa utvikningar på torgen, och så vidare, för att turistherrar och söndagspromenerande skola få romantiska och pittoreska intryck, när de traska runt och "bese". Sådan lyx fördyrar bygandet, försvårar trafiken och skapar ogynnsamma bostadslägen. Klarhet och reda är för övrigt ett skönhetsvärde, som väl går utanpå det smätäckta. Även i en stadsplan.

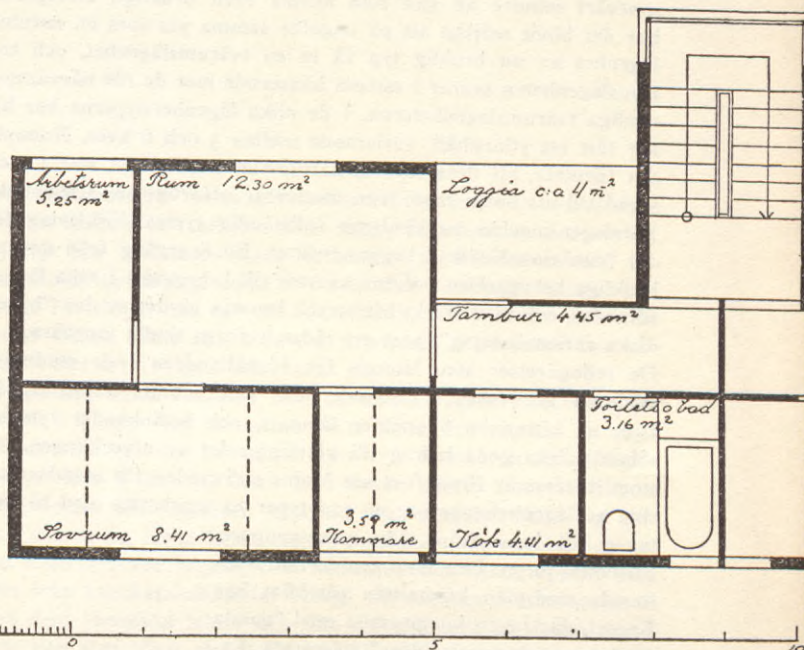
Vi ha i dagarna fått i vår hand en alldeles ypperlig lärobok i bostadsbyggnad — resultatet av en utredning som företagits på uppdrag från Göteborgs stad av läkare och byggnadssakkunniga. Den digra och ej utan spänning motsedda berättelsen grundar sig på synnerligen ingående litteraturstudier samt på personliga iakttagelser dessa herrar gjort under en längre studieresa i Norge, Danmark, Tyskland, Holland och Schweiz.

Den mest allmänintressanta delen av betänkandet gäller kommitténs förslag till lägenhetstyper om två rum och kök och tre rum och kök samt kostnadsberäkningarna av dessa typer jämte ett yttrande rörande möjligheten att införa desamma som normalbostäder för den kroppsarbetande befolkningen i Göteborg. Det är tydligt, yttrar kommittén, att det stöter på många svårigheter att ersätta den nu av arbetarna mest använda lägenhetstypen — ett rum och kök — med två rum och kök med mindre rumsstorlek. Dessa svårigheter bestå bl. a. i ingrodda vanor och den fördyring som uppkommer om antalet rum ökas under det att bruttoytan på lägenheten bibehålles oförändrad. Beredningen säger sig emellertid under studieresorna ha gjort den erfarenheten, att på kontinenten, där flerstädes en dylik lägenhetsövergång redan ägt rum, befolkningen efter en relativt kort tid vant sig vid de nya lägenhetstyperna och som regel ej önskade återgå till de gamla.

I det allmänna strävandet att höja bostadsstandarden ingår såväl på kontinenten som i Skandinavien kravet att fixera minimibostaden till två rum och kök som en viktig faktor, säger kommittén. Önskemålet att lägenheterna innehålla ett större antal rum än vad enrumslägenheten har bottnar i den uppfattningen att föräldrar och äldre barn ej böra sova i samma rum samt att flickor och pojkar i familjen böra ha skilda sovrum. För en familj, som exempelvis består av föräldrar samt en gosse och en flicka, skulle således fordras en lägenhet på minst tre rum och kök. Som en konsekvens härav har ansetts att familjer utan barn skulle kunna vara betjänade med en enrumslägenhet. Om också de krav som ovanberörda uppfattning innebära förefalla mycket rimliga, stöter det dock på stora svårigheter att genomföra dem i praktiken. Kroppsarbetaren har vanligen redan vid tiden för giftermålet uppnått den ställning inom sitt arbetsområde, att han åtnjuter full lön. De förändringar i lönen, som framdeles kunna komma i fråga, bestå i regel endast av de som betingas av konjunkturväxlingarna. Så länge familjen utgöres av två medlemmar skulle, i enlighet med vad ovan sagts, en lägenhet på ett rum och kök vara tillfyllest, men allteftersom familjen växer till och barnen bli större skulle större lägenhet krävas. Förhåller det sig emellertid så att familjefaderns lön redan från början varit så begränsad att den ej räckt till hyra för mer än en 1-rumslägenhet, när familjemedlemmarnas antal blott var två, är det tydligt att det blir omöjligt för familjen när barnen kommit till att anskaffa större lägenhet, så länge barnen ej kunna försörja sig själva. Däremot synes det, under förutsättning att mannens lön icke av särskilda orsaker minskas, finnas möjligheter för familjen att, sedan barnen lämnat hemmet och kunna försörja sig, övergå till större lägenhet, beroende därpå att de brydsamma åren med utgifterna för barnen fostrat till en sådan hushåll-

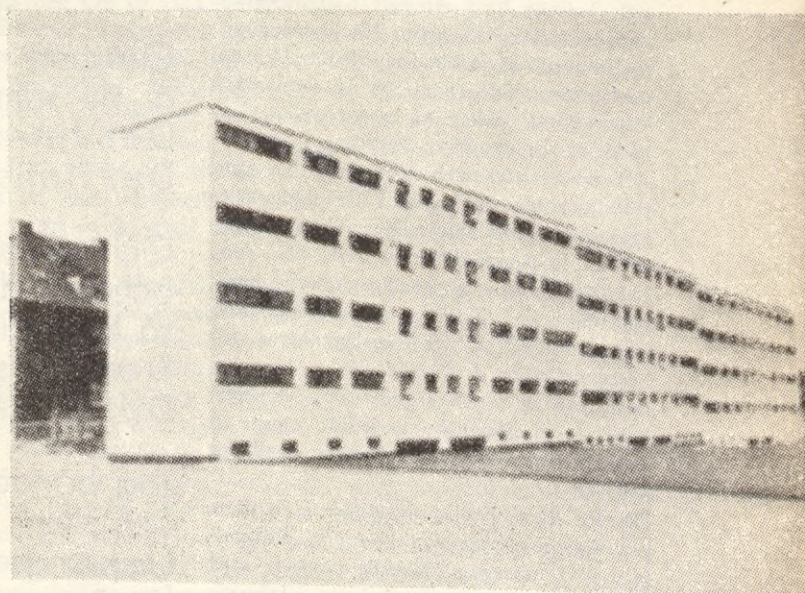

Bostadshus i Frankfurt am Main.

Lägenhet avsedd för 4 sängplatser.

Exteriör av arbetarbostäder i Kassel.

Advokaten
CYRIL HOLM
Birger Jarlsgatan 10
Telefon: 608365 och 608465
Familjemål. Avtalskonflikter.
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

Advokaten, Jur. Kand.
HILMA HANSEGÅRD
har återtagit sin praktik i Stockholm, Adolf Fredriks Kyrkogata 1, 2 tr. (i samma hus som Kvinnliga Tandläkares Tandklinik). Träffas efter telefonanmälan 119686 kl. 9-4 e. m. Skriftliga förfrågningar besvaras.

ningskost som möjliggör större hyresutgifter än då familjen till en början blott bestod av två medlemmar.

L ä g e n h e t e r n a m å s t e v a r a e k o n o m i s k t ö v e r k o m l i g a f ö r a r b e t a r n a. Då kommittén skulle utarbete lägenhetstyper om 2 rum och kök och 3 rum och kök för den kroppsarbetande befolkningen i Göteborg gällde det således, säges det i betänkandet, att skapa lägenhetstyper som äro ekonomiskt överkomliga för dem de äro avsedda för, d. v. s. för arbetare med en lön från 2.000 till 3.000 kr. om året, utan att deras självförsörjning genom hyreskostnaden äventyras. Om till hyra kan avsättas 20 procent av lönen skulle hyreskostnaden för en stor del arbetare i Göteborg icke få uppgå till mer än 35 å 45 kr. pr månad.

Enligt företagna kostnadsberäkningar skulle månadshyran för en tvårumslägenhet av någon av de nya typerna bli 51:69—55:08 kr., för en trerums 61:44—66:37 kr.

Förslaget mest iögonenfallande avvikelse från vad som hittills varit brukligt, är enligt vad kommittén själv framhåller i sitt digra betänkande, att köket i de nya lägenhetstyperna gjorts avsevärt mindre än vad som hittills varit brukligt. Härigenom har det blivit möjligt att på ungefär samma yta som en enrumslägenhet av nu bruklig typ få in en tvårumslägenhet, och tre-rumslägenheten svarar i samma hänseende mot de för närvarande vanliga tvårumslägenheterna. I de olika lägenhetstyperna har köket fått ett yttnehåll, varierande mellan 5 och 6 kvm. Kommittén förutser, att dess förslag härutinnan skall väcka starkt motstånd till att börja med, men motiverar utförligt sin ståndpunkt. Förslaget innebär en tämligen fullständig sympatifyrklaring för det "funktionalistiska" byggnadssättet. En övergång från den nu brukliga bebyggelsen i slutna kvarter till bebyggelse i raka längor förordas, och med starkt eftertryck betonas värdet av den "hygieniska rationalisering", som en sådan reform skulle innebära.

De redogörelser som lämnas för förhållandena i de studerade städerna äro mycket ingående. Där det funnits anledning ha t. o. m. historiska översikter lämnats, och betänkandet rymmer sålunda flera goda bidrag till klarläggandet av utvecklingen. Av stort intresse är Frankfurt am Mains strävanden för standardisering av lägenhetstyperna: en rad typer ha utarbetats med hänsyn tagen till krav från olika yrkesgrupper, barnantal m. m. Den mest typiskt nutidsbetonade stadsplan kommittén påträffat har Kassel, där ingen kompromiss med "gamla fördomar och gamla idéer" tolererats. Lamellhusbebyggelsen har där genomförts även under svåra terrängförhållanden; man har löst saken genom att låta gatorna gå i kurvor. I Celle ha i ett nytt bostadsområde anordnats särskilda gator för genomgångstrafiken och särskilda för tillträdet till bostadshusen; därigenom att de sistnämnda kunna göras enklare ha besparingar i kostnaderna för gatunätet uppnåtts.

Arbetarebefolkningen (och med den jämställda kategorier) bor i de undersökta städerna under synnerligen olika förhållanden. Ju längre söder ut, desto flera rum. I Danmark äro enrumslägenheterna avsevärt färre än i Göteborg, i Rotterdam förekomma t. o. m. femrumslägenheter för kroppsarbetare. I Zürich variera lägenheterna mellan 2 och 4 rum samt "bostadskök" — i allmänhet praktiskt taget ett vanligt rum och kök, åtskilda med ett draperi.

Då den digra boken utkommer i en mycket begränsad upplaga kommer Morgonbris att i närmaste följande nummer med benäget tillstånd återge bokens viktigaste kapitel för att orientera läsarna i bostadsfrågans läge i vårt land mot bakgrunden av situationen och de nya strävandena i

utlandet. Hur tjugande dessa äro lärde oss funktionalismens fader le Corbusier, då han i dagarna föreläste i Stockholm och förklarade att det under de senaste åren skett helt enkelt en revolution på arkitekturens område. Det är maskinen, industrialiseringen och tekniken, som drivit fram denna revolution. Människornas livsföring måste nu anpassas efter utvecklingen och länkas in på banor som harmoniera med denna. Till arkitekternas förfogande står ett nytt material, som sätter dem i stånd att bygga på annat sätt än tidigare. Med betong, stål och glas kunna de skapa byggnadskomplex, lyftade över marken på pelare och öppna för sol och luft.

Genom att lyfta byggnaderna över marken lämnas riklig plats för trafiken. Det blir även möjligt att förvandla städerna till grönskande parker, där de stora byggnadskropparna i glas och betong ligga strödda. En av de första större svårigheterna vid uppförandet av byggnader med väggar av glas är värmeproblemet. På vintern blevo dessa byggnader utkylda och på sommaren upphettade så att de icke kunde användas. Problemet ansåg talaren kunna lösas genom dubbla glasväggar mellan vilka varmluft ledes på vintern och avkyld luft på sommaren. Luften i rummen skulle vidare renas på teknisk väg och ledas genom byggnaden i rör sedan den givits önskad temperatur. Den förlust som uppstår genom att man icke kan öppna sina fönster och hämta frisk luft från naturen blir ersatt genom de stora, fria utrymmen som arrangeras på taken.

Det gäller alltså att vi göra oss beredda för det nya. Kom med i Morgonbris jättecirkel och lär er bostadssocialism. Ni medverkar samtidigt till framskapandet av ett kvinnornas bostadsprogram.

Samtidigt med anmälan om ert deltagande, som ni sänder in till Morgonbris redaktion så skriv och berätta om er bostads för- och nackdelar och hur ni anser att mönsterbostaden skall se ut. Morgonbris jättecirkel börjar omedelbart. Alltså skynda till verket!

O S Å R B A R

Osärbar, osärbar
är du som fattar ursprungsordet:
Det finns inte lycka och olycka.
Det finns bara liv och död.

Och när du har lärt det och slutat jaga vinden,
och när du har lärt det och slutat skrämmas av blåsten,
så kom tillbaka och lär mig ännu en gång:
Det finns inte lycka och olycka.
Det finns bara liv och död

Jag började stava när min vilja föddes
och slutar stava när min vilja har upphört.
Ursprungsordens hemlighet
förvärvar vi intill döden.

Karin BOYE

FORTSÄTT!

FORTSÄTT!

manar Elin WÄGNER

En stockholmsflicka, som gått folkskolan rakt igenom utan att gå över i någon annan skolform, har som bekant vanligen åtta läsår bakom sig. Sju klasser äro obligatoriska, och sen väljer hon gärna att gå det frivilliga åttonde läsåret och så slippa den mindre omtyckta obligatoriska fortsättningsskolan. Så mycket vet vår tids ungdom redan i sista klassen om vad som väntar dem i form av kamp om arbete, att de inte äro så ivriga på att lämna skolan, förr än de är tvungna. Skolan ger ju arbete och känns som ett skydd, så länge den har ansvaret för ens öde. Detta åttonde år — som dock de flesta folkskoleflickor i Sverige inte komma i åtnjutande av — skall alltså ge den sista träningen innan livet som brödförvärvande samhällsmedlem börjar. Nu kommer medborgarkunskap på schemat, man måste ha en första orientering i det invecklade samhället som man ska trassla genom och mer än det, där man helst också ska göra en insats. Än ett år knogar man på med den svåra konsten att hantera svenska språket i tal och skrift och dessutom ska man börja med ett främmande språk, engelska eller tyska. Hälsolära och huslighet ska ha sin tid, och under geologi- och biologilektioner ska man dessutom svepa över jordens och mänsklighetens majestätiska skapelsehistoria, så man vet vilket förnämligt billionårigt sammanhang man råkat komma in i.

Men när jag skriver detta om ett billionårigt sammanhang, så tänker jag att detta säkerligen icke synes den färdiga lilla skolflickan som något särskilt förnämligt eller ens intressant eller viktigt. Den moderna vetenskapens upptäckter och världsförklaringar ha gått de nya generationerna i blodet med några elementära satsar i en lärobok eller kommit dit ändå ur luften, ur veckopressen. Och de känna inte till de konflikter mellan kristendoms- och biologitimmarnas undervisning, som många äldre slitit med. En liten skolbok i geologi slutar också redogörelsen för jordens utvecklingsperioder med skapelseberättelsens sista ord: och det vart morgon och det vart afton den sjunde dagen. Nej, ungdomen har nog klart för sig i den mån den alls är medveten att vad som är viktigt för den är anpassning till det liv den ska in i, och rikliga de kunskaper, den företagsamhet, den snabbhet som en blivande chef fordrar av en nybörjare även för fabriken, affärens och kontorets lägsta syssla. Folkskolan som mycket väl vet att även i en åtta års skola det inlärdas kunskapsmättet inte kan bli så imponerande går också mer och mer över till den moderna metoden att lägga studierna så att de utveckla elevens självständighet och vaksamhet. Ha dessa strävanden haft framgång?

Jag talte för icke så länge sen med verkmästaren i en fabrik

med huvudsakligen unga arbeterskor. Han sade att de flickor som nu komma in i arbetet lärde sig perfekt hantera den nästan osynligt fina glödlampstråden på mindre än hälften av den tid som flickor ur samma miljö och med samma förutsättningar behövde för tio år sen för att bli utlärd. Detta beröm och alla andra vackra saker han sade om sina unga arbeterskor har väl skolan rätt att i någon mån ta åt sig.

Det är den stora fördelen med arbetet att linda glödlampstråden på sprötet i lampan att åtminstone inte ännu den maskin är uppfunnen som gör det bättre, billigare och fortare än flinka flickfingrar. Men i alla fall snart är konsten inlärd, snart är högsta prestationen och topplönen uppnådd. Ska man sen nöja sig, ska man stanna av, lägga hela sitt livs intensitet i de snabba fingrar, den koncentrerade blicken, i de tidsbesparande handgreppen? Ska man från kunskapsinlärandet övergå till svenska filmlustspel och med dem jämställd lektyr och låta sin själ leva på denna kost? Ack, den som blivit så till åren kommen att man börjar skymta de oändliga avstånd i vilka en kunskapssökares vägar förlora sig, antingen man söker sig bortåt genom tiderna eller genom en enda dags historia på jordklotet, eller genom ett enda människoförlopp, den kan ju säga, att lite mer lärdom än 8:de klassens betyder inte så mycket i jämförelse med vad man nu vet att man inte vet. I jämförelse med solen blir skillnaden i storlek mellan en kart och ett färdigt äpple inte så märkbar. Men det gör det samma, i alla fall bör den som på något levande vis hinner och kan även med lock och pock, med strid och uppoffring fortsätta med sin utbildning tills döden sätter stopp.

"Ja om man så kunde, ville man väl få en examen, men när man fått en fin plats ovanpå den, då ska man väl sluta att arbeta, säj?"

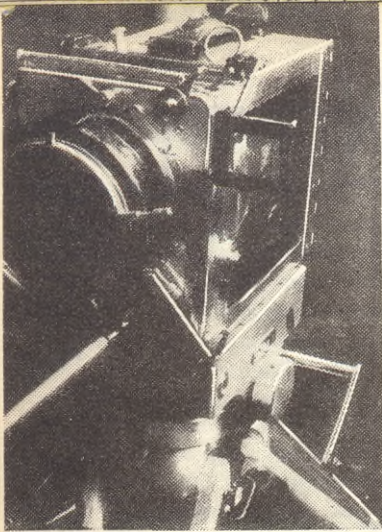
Nej, man ska aldrig sluta, och vi som är examenslösa och utan fina platser ska särskilt fortsätta att treva oss vidare och dra in nya områden inom vårt vetande först och främst för den glädje som det skänker.

Alla flickor som efter några år ute i förvärvsarbete lyckas få komma på en bildningskurs veta precis vad jag menar med denna glädje, som är en alldeles särskild ljuvlighet.

Men det kan jag tala om att den lycka man som 20-åring kan erfara då man märker att man plötsligt är mogen att begripa saker som man inte begrep i skolan, fast de trugas på en, den glädjen kan man få igen gång på gång hela livet. Ja, det är så vist ordnat att ett ljus kan gå upp för den som framhärdat ända till 50 år och belysa sammanhang som man inte anat.

FORTSÄTT, FORTSÄTT!

Elin WÄGNER

Kapitalismens fantasimaskin

Två röster som efterlysa levande, socialistisk film.

Vi äro efter vår tid här i landet. Inte minst i fråga om filmkultur. Så larviga upptåg, som Svensk Filmindustri producerar, får man leta efter bland utländska filmer. Det senaste exemplet är Vi som går köksvägen, en dum och tarvlig fars med en mängd psykologiska oriktigheter, vrångbilder av "den tjänande klassen" — sedda ur snäv överklass-synpunkt — och s. k. komiska episoder, som verka skåpmat ur Fliegende Blätter. Att en sådan film blir en succé är ett sorgligt bevis på filmpublikens tankelettja och kritiklöshet. Den belyser också ensidigheten i de svenska filmernas miljöval: de enda motiv, som tyckas intressera de svenska filmregissörerna, förefalla att vara sjömanslivet, herrgården och beväringslivet. När få vi en verkligt intressant och levande film ur arbetarens värld? Våra tidningars filmkritik består i de flesta fall av intetsägande spaltfyllnad och beröm på order. Och vi sakna, så vitt jag vet, varje tillstymmelse till litteratur på svenska om filmens sociala och estetiska problem. Med befogad stolthet tala vi om den svenska läskunnigheten, om vår vittutgrenade folkbildningsverksamhet. Men vi borde inte alldeles försumma biografpublikens estetiska uppfostran. Det skulle vara ett stycke kulturarbete att lära folk njuta värdefull film med samma inträngande förståelse, varmed det är önskvärt att böcker läsas, konst beskådas, musik åhöres. Och att lära folk inte njuta viss film (t. ex. sådan där Fridolf Rhudin är med). Den tyska film litteraturen har nyligen utökats med ett arbete, vars innehåll måhända kan intressera Morgonbris läsekrets. Die Phantasiemaschine, eine Saga der Gewinnsucht — Fantasimaskinen, en saga om vinstbegäret — är dess något romantiskt färgade titel, författaren heter René Fülöp-Miller. Jag har först nu stiftat bekantskap med honom, men denna hans bok ger intryck av en tysk grundlighet, som med förkärlek citerar klassiska filosofer, och en måhända av samma klassiker inspirerad misstro mot den modernaste av konstarter liksom mot den stora "massan", som frekventerar biograferna. Detta hindrar inte, att han ger många faktiska upplysningar av värde. Han ser givetvis sambandet mellan kapitalism och filmkonst, men han är ingen rättlinjig marxist som sina kolleger i filmens

vetenskap Bela Balázs och Ebbe Neergaard. I stället har han mera orienterat sig åt den moderna psykologin.

Att börja med bör framhållas, att då Fülöp-Miller angriper filmen, som han för övrigt inte vill tillerkänna rangen av "riktig" konst, gäller hans kritik den amerikanska filmen. Om någon annan film talar han över huvud inte. Och det är dock en högst avsevärd skillnad mellan världsdelarna i detta avseende. Däremot sysslar han ganska ingående med den amerikanska filmens publik, och den är ju planetarisk. Filmindustrin i Amerika, berättar Fülöp-Miller, startades av judiska klädeshandlare såsom Laemmle, Zukor, Goldwyn, Lasky. Med sin ras' intellektuella smidighet och anpassningsförmåga hade de snabbt anat de framtidsmöjligheter, som slumrade i uppfinningen av den rörliga bilden. Nu gällde det att dra största möjliga publik till de nya nöjeslokalerna. Från första stund blev filmen den mest renodlat kapitalistiska av alla konstarter. Så skapades fantasimaskinen, denna kommersiellt själlösa apparat, som anpassar sina produkter efter masspublikens önsningar, hur primitiva de än äro, ja, vädjar just till de primitivaste instinkterna. Av konstnärlig ambition fanns inte en gnista på den tiden, och aktörerna voro hopraf-sade f. d. varitéartister, kypare, clown, butiksflickor, chansonetter, statister. Skådespelarna från "den legitima teatern" voro givetvis för fina för att beblända sig med ett dylikt sällskap.

De forna klädeshandlarna flyttade över affärsmetoderna från den gamla branschen till den nya och bildade en storslagen konfektion med känslor. Enklast var det att bygga på människornas behov av skrätt. Den egentlige grundläggaren av den amerikanska filmkomedin är den kanadensiske kopparslagaren Michael Sinnot, sedermera Mack Sennett. Han lade märke till att folk alltid skrattar åt en polis, som bär sig löjligt åt. Följaktligen gjorde han filmer, fyllda av dumma poliser. Det är bekant, vilken förtjusning clownernas smållande örfilar på cirkus alltid uppväcka. Men före ljudfilmens tillkomst gick det inte att ta till bara smällen. Då lät Mack Sennett sina figurer i stället kasta smetiga degar i ansiktet på varandra, och det gjorde samma effekt på publiken. Ett annat

tacksamt grepp var att slå an publikens erotiska känsloträngar, och så kommo de badande flickorna in i filmens värld. För att inte tala om de älskandes kyssar, som dock med hänsyn till den amerikanska puritanismen inte finge vara längre än i tretio sekunder... På detta sätt, påstår Fülöp-Miller, uppnådde de amerikanska filmregissörerna snart nog en kunskap i masspsykologi, som överträffade alla vetenskapliga forskningar i ämnet. Man hörde, att tidningspojarna alltid högljuddast ropade ut järnvägsolyckor, mord, enleveringar, smugglarjakter, societetsskandaler, och man gjorde sensationsfilmer. Man fann i de illustrerade magasinen, som gingo ut i miljonupplagor, att alla berättelser handlade om kärlek, och man gjorde kärleksfilmer. Man såg reklamen kretsas omkring lyxiga bostäder och toaletter, och man gjorde lyxfilmer om societetens drömliv. Så småningom inrättade man en kår av kunnigare, som från biograferna på olika håll rapporterade till filmbolagen, hur publiken reagerade inför de särskilda filmeffekterna. Fülöp-Miller har även en något nietscheanskt betonad förklaring av den amerikanska filmens popularitet. Hos alla människor bor i det undermedvetna en vilja till makt, ett behov att känna sig duktig. Men denna maktvilja är hos de flesta förtryckt av fattigdom, av otillräcklig kroppslig och andlig kraft, av de yttre omständigheternas makt. Diktaren och konstnären finna ersättning för sina jordiska fataliteter i fantasin. Men hur många ha deras fantasistyrka? Och hur många äga nog andlig energi för att helt kunna gå upp i deras fantasisyner? Här sätter filmen in med sin demokratisering av fantasin. Även den i anden fattigaste kan följa med. Utan ansträngning vaggas åskådaren in i filmhändelsernas rytm. Utan risk för att illusionen skall brytas, kan han identifiera sig med hjälten, liksom hon med hjältingen. Vilken tjusning för en stackars skuffad, förtrampad vardagssjäl att för en och en halv timma få vara en Douglas Fairbanks, en stark, välväxt hejare, som klår alla bovar, äntrar alla husväggar, alltid kommer i rätta sekunden och trots alla faror med garanterad säkerhet får flickan och förmögenheten! Vilken tjusning för en liten underbetald kontorsflicka att, låt vara blott för en kort stund, få bli en Greta

Garbo, skön, rik, bortskämd, förkroppsligandet av kvinnokönets alla korruptionsinstinkter! Ungefär så resonerar Fülöp-Miller, exemplen äro mina.

Samtidigt stöter den amerikanska filmen aldrig sociala fördomar och tabuföreställningar för huvudet. En maktfullkomlig moralisk censor har den i Will Hays, "biskopen av Hollywood". Utan hans välsignelse får ingen film lämna ateliern. Och vissa motiv få under inga omständigheter spelas, såsom vit slavhandel, rasblandning, drift med prästerskapet, tredje graden, Fülöp-Miller påpekar detta, men han synes mig i viss mån ha förbisett den amerikanska filmens utpräglad samhällsbevarande karaktär. Filmkapitalismen måste anpassa sig efter de breda masornas ideologi men utan att uppge sin egen. Man måste taga hänsyn till detta förhållande, innan man som Fülöp-Miller kastar ut, att filmen saknar konstnärlig kvalitet, därför att den anpassar sig efter den kulturlösa "massan", "de mycket för många". Ty inom arbetarklassen vill man ha värdefull film, som uttrycker arbetarmassornas oppositionella, socialistiska och antimilitaristiska ideologi. Men en sådan filmkonst existerade inte före den sovjetryska filmens uppsving. Bela Balázs formulerar saken riktigare, då han säger, att den amerikanska filmen bygger på småborgardömet. Visserligen bor det en småborgare i många arbetare. Men att arbetarna över lag inte försmå socialistisk konst, visar statistiken från arbetarbiblioteken, där Upton Sinclair brukar komma som första namn. Med gillande anför Fülöp-Miller den blide franske diktaren Duhamels hårda karaktäristik av filmen. Den är, säger Duhamel, "ett skådespel, som inte kräver någon tankekoncentration, inte ställer några frågor, inte rymmer några allvarliga problem, inte väcker någon lidelse, inte tänder ljus i något människohjärta". Naturligtvis är också allt detta riktigt, för så vitt man avser flertalet filmskådespel framför allt amerikanska och svenska. Men lika litet som diktkonstens mästare kunna avfärdas med, att det skrivs lassvis med kvasilitterär smörja, lika litet drabbar Duhamels och Fülöp-Millers dom filmkonsten över huvud. Filmer sådana som *Pansaren Potemkin*, *Stadens ljus* och *Bröderna Karamasov* mista inget av sitt konstnärliga och sociala värde genom aldrig så många kilometer slapstickkomik och Fridolf Rhudin.

Det synes vara på tiden att nu kräva större respekt för filmkonsten. Filmen har blivit de breda masornas konst framför andra, en väldig opinionsbildande makt, och det går inte ens för den högfärdigaste filmföraktare att vrida utvecklingens hjul tillbaka. Så mycket angelägnare är det därför att lära publiken begära värdefull film. Fülöp-Millers arbete visar tydligt nog, att filmproducenter och jag skulle tro också biografägare inte äro okänsliga för dylika kollektiva önskemål.

Nils BEYER

Det kapitalistiska sagolandet

Jag sitter och bläddrar i några listor på S. F:s filmrepertoar de sista åren...

1929—1930: Hjärtats triumf, Konstgjorda Svensson, Säg det i toner, Flickan från Tivoli, Tsarens adjutant, Smugglarbruden, Lidelsernas slav, En kokotts dagbok, Skandalen i natt, Dansösens hemlighet...

1930—1931: Röda dagen, Kronans kavallerier, Den vita demonen, Blå ängeln, Kungens trubadur, Dolly gör karriär, Kärlek och champagne, Kaviarprinsessan, Medan båten glider (Prins Wilhelm), Söderhavsnätter...

1931—32: Lidelsernas stormar, Operamaskeraden, Charlottas husar, Kungens älskarinna, Lord Galenpanna, Mordmysteriet på nattkaféet, För flyget och flickan... Utanpå häftena står det: Det bästa ur den internationella filmproduktionen... de bästa svenska, de bästa amerikanska, de bästa engelska, de bästa franska, de bästa tyska filmerna...

Bilder av en massa huvuden, hjältar och hjältinnor, eller han och hon, eller bara han eller bara hon...

Suggerera inte titlarna ett sagoland? Lyxtoaletter, kärlek, kärlek, mest kärlek, med ett och annat inslag av flygfärder, smuggeri, upptäcktsresor... men kärleken är huvudsaken... Hjälden och hjältinnan börja ibland sin bana i en fattig miljö men vid filmens slut ha de alltid skuddat dess stoft av sina fötter. O, underbara sagoland! Behöva vi inte ett sådant i vår enkla vardagstilvero? Man går på bio för att "koppla av", heter det ibland. Och det gör man sannerligen på bio. Man kopplar av allt samband med verkligheten, med människorna sådana de är, med livets vanliga förhållanden... Man kommer in i en underlig, stiliserad, manikurerad, välpressad, permanentad tillvaro. Då och då hör man ett äkta skratt, skymtar ett fullt mänskligt drag hos hjälten eller hjältinnan. Det överraskar, som en frisk fläkt i en öken.

Det är en värld, där man antingen är rik eller också blir det. Långvarig fattigdom är otänkbar. O, härliga kapitalistiska samhälle, där sådant kan hända! Det är ändå något visst med det kapitalistiska systemet...

Med dessa filmer förgiftas vår arbetarklass alla kvällar i veckan. Det är borgarsamhällets narkotika och den dricker man i djupa drag. Dricker och begär mer.

Ja, vi arbetande människor behöver fly till ett sagoland ibland. Men måste det vara kapitalistiskt? Finns det inga andra än kapitalistiska sagoland? Finns det inget socialistiskt?

Kanske arbetarklassen inte har något intresse för sina egna problem utan bara för borgarklassens: hur skall jag tillvälla

mig en så stor del av världskapitalet som möjligt? Kanske socialismen bara är räven och de sura rönnbären? Kanske varje arbetare i grund och botten är en borgare som vill komma sig upp och lämna sin egen klass? Säg mig vilka filmer du ser och jag skall säga dig vem du är...

Är det så? Det är svårt att säga, därför att det ges sällan eller snarare aldrig några socialistiska filmer. Men häromkvällen var jag på en revolutionsfest och såg en film som även om den var starkt tendentiös, dock till sin anda var socialistisk och handlade om arbetarnas egna problem (den visades naturligtvis endast en kväll). Det var en rysk film som handlade om en amerikansk arbetskonflikt. Handlingen var mycket oklar, mest på grund av att svensk text saknades. Men man kunde dock följa huvuddragen. Flera gånger, när arbetarna segrade och kapitalisterna led nederlag, applåderade publiken (som efter vad jag kunde förstå, bestod av arbetare ur skilda läger) frenetiskt. Det var tydligt att den levde med i handlingen på ett annat sätt än i fråga om en vanlig kapitalistisk film, konflikten var ju också gripen ur deras eget vardagsliv.

Ja, skulle inte arbetarna kunna intressera sig för filmer som handlade om deras egna livsproblem — inte sedda i fågelperspektiv från "överklassens" synpunkt utan i det

(Forts. å sid. 23.)

Ingen herrgårdskokerska, ingen dräng, ingen lärare betar sig som Tuttans kamrater i Vi som går köksvägen. När får vi se svenska folket i oförfalskad framställning på film? Se vidare bilder å sid. 21!

Rädda frukten åt edra hem!

Slut upp i aktionen mot frukttullarna!

Den blir nobelpristagare samma dag vilken lyckas upptäcka det verkliga felet i den moderna människans diet". Av en sådan betydelse anser man inom läkarkretsar en omläggning av den civiliserade världens kost vara. Redan det konstaterandet att en försämring av tänderna följer civilisationen skvallrar om att kroppen tillföres en icke tillfredsställande näring. Vetenskapsmän och praktiserande läkare ha under de senaste åren intensifierat sina ansträngningar att finna vari bristen består. Antagande står mot antagande. Bl. a. visar man hän på att djuren och de primitiva människorna tillgodogöra sig t. ex. av djurfödan förnämligast inälvorna och benen under det att de civiliserade främst välja ut musklerna. Meningen om fruktens betydelse i dieten har emellertid samlat allt större skaror under det senaste decenniet och näringsfysiologerna ha enats i appellen Åt mer frukt! Som framgick av d:r Utheim-Toveruds artikel i Morgonbris förra nummer är den vitaminrika frukten alldeles särskilt

Fruktfat på Morgonbris utställning.

Foto G. Lundh.

nödvändig här i den solfattiga nord. Från att ha varit en lyxartikel har också frukten under de sista åren övergått till att bli en konsumtionsvara, tack vare förbättrade förbindelser med andra länder och billiga frakter. Och konsumtionen har kan man nog säga under de sista åren tredubblats. Det hör inte numera till sällsyntheterna att arbetaren när han på morgonen går till fabriken stoppar i fickan en apelsin i stället för kaffebuteljen och skolbarnen ett äpple i sitt smörgåspaket. När därför de socialdemokratiska kvinnorna i riksdagen Olivia Nordgren och Agda Östlund år 1929 motionerade om upphävandet av tull på frukt möttes de av stora sympatier från olika läger med resultat att de vunno en betydande framgång i riksdagens beslut om borttagande av tull på bananer och apelsiner samt torkad frukt. Motionärernas motivering var också mycket stark. De inte endast instämde med dåvarande finansministern, vilken i statsverkspropositionen yrkat på tullarnas fullständiga slopande beträffande citroner, torkade plommon och sviskon samt tullarnas försättande ur funktion sju av årets månader ifråga om äpplen och päron, därför att färsk frukt under senaste tid i allt större omfattning kommit att ingå bland allmänna förbrukningsartiklar och att den för folkhälsan spelar en betydande roll. Husmödrarnas två riksdagsrepresentanter vågade därutöver påståendet "att frukt som tidigare varit en lyxvara, förbehållen de bättre situerade i samhället, numera övergått att bli en nödvändighetsartikel". Det har också — erinrade motionärerna — under senare tider genom läkarvetenskapen konstaterats, att förtärandet av frukter och bär, särskilt under den solfattiga årstiden, är en absolut nödvändighet, om kroppens behov av vitaminer skall kunna tillgodoses. Detta gäller framförallt det uppväxande släktet. Den minskning i statsinkomsterna, som skulle uppstå genom apelsintullens upphävande kunde anses komma att uppvägas av den förbättring i folkhälsan, som en ökad apelsinkonsumtion skulle medföra. Som stöd för detta förmodande anfördes ett par uttalande från auktoritativt håll. Doktor Josua Tillgren påminde om att det råder vitaminbrist i stora delar av vårt land, särskilt norröver, varför apelsinperioden på våren är synnerligen värdefull ur hälsosynpunkt, då den medverkar till avhjälpan av denna brist. D:r Tillgren betonade att det först och främst är de mest försummade magarna, alltså de mindre bemedlades som behöva vitamintillskott. Tullen på sydfrukt är mest osympatisk därför att den hårdast drabbar dessa kategorier av vårt folk. En annan läkare d:r K. Wejding på epidemisjukhuset, som ägnat vitaminproblemet ett ingående studium, anförde att han utan att våga göra sig till tolk för någon vitaminteori dock höll för troligt att vi under vintermånaderna inte få tillräckligt av C-vitaminer, men att härvidlag en apelsin om dagen vore ett säkert skydd mot vitaminbrist. Näst tomater, vilka stå främst på skalan, då det gäller vitamininnehåll. Bevillningsutskottet i sin tur förklarade att de invändningar, som ur handelspolitisk synpunkt framställdes gentemot de skäl, som sålunda ur folkhälsans synpunkt starkt talade för upphävande av ifrågavarande tullar, icke borde tillmätas avgörande betydelse. Utskottet räknade ändå med en minskning i statskassan till följd av åtgärden på i runt tal 5.4 miljoner kronor. Döm då om den häpnad, ja, förtrytelse som framkallats inte allenast bland de svenska husmödrarna utan jämväl bland alla vänner av en förbättrad folkhälsa med anledning av den vid årets riksdag förnyade aktionen mot fruktimporten. I motioner av högermännen Johansson i Fredrikslund och Olsson i Blådinge m. fl. föreslås således återinförande av tull på torkade aprikoser, bananer, bruneller, persikor, plommon, sviskon och äpplen. Tullsatsen föreslås till 25 kr. pr 100 kg. Detta är ett utfall mot fattigmanshemmen inte bara i städerna utan långt ute i småbrukarhemmen, dit den utländska färsk frukten inte når men däremot den torkade blandade frukten utgör den enda frikostigheten i en annars ytterligt torftig mathållning. Samtidigt ifrågasätter en tidning som Svenska Morgonbladet — vars man förre statsminister Hamrin, tidigare i riksdagen var en av de varmaste förespråkarna för tullfrihet på frukt med hänsyn till dess betydelse för folkhälsan — "om det är förenligt med sund nationell

SYDLÄNDSKT LANDSKAP

Rastlösa arbetare
pressar bröd och vin
ur den stenhjärtade jorden.

Hård och tung är deras dag,
hård och tung utan slut —
Solen bränner obarmhärtigt,
marken ligger bar och blottad.

— Hör mulornas smärtoskri!
Är det inte jordens eget skälvande hjärta
som ropar?

Länge har jag längtat bort
från trasorna, kylan, eländet —
som barn längtade jag redan
och mina tankar fylldes av de
fjärranbeskrivande böckernas ord!
Vad fann jag äntligen?
Sol och kamp och trälar igen.
Ett dubbelt bittersvårare liv,
dubbelt tungt, dubbelt meningslöst
mitt i all överflöd och lättja —

Josef KJELLGREN

EN UPPSKAKANDE ILLUSTRATION TILL
ORDNINGEN I VÄRLDEN

Samtidigt vi här uppe i Norden måste strida hårt för att skydda frukten för prisfördröjande tullar, som omöjliggöra en hela folkets konsumtion av denna hälsobringande diet, sysselsätts t. ex. arbetare ej längre bort från oss än i Ungern med att vräka massor av meloner i floderna. De ungerska melonhandlarna söka på så sätt förhindra prisfall, som annars skulle bli följden av årets ymniga skörd.

ekonomi att år från år importera frukt för 55 miljoner kronor. Det tyder bl. a. på — säger tidningen — att vårt folks levnadsstandard under de goda åren nått en höjd, som sannerligen kan skäras ned en smula, utan att nationen för det går under." Att dylika framstötter inte äro förgäves, det finga vi en påminnelse om vid förra riksdagen, då tullen på bananer och citroner återinfördes och tullen på äpplen fördubblades, trots ett energiskt motstånd från bl. a. vår kunniga och målmedvetna kamrat Olivia Nordgren. Socialdemokratiska kvinnoförbundet och Morgonbris ha därför ställt sig i spetsen för en opinionsrörelse bland husmödrarna mot allt vad frukttullar heter.

Upptakten blev den i dagarna avslutade fruktutställningen i Morgonbris vackra lokaler — samtidigt ett andra led i förbundets och tidningens nya arbete för förbättrad folkhygien. Mot bakgrunden av Johnssonlinjens vackra blå reliefkarta, utvisande hur svenska sjömän hämta hem soliga länders frukter till våra vintermörka landsändar, utgjorde mängden av apelsiner, grape-fruits, bananer, plommon, päron, druvor, persikor, äpplen, ananas och allt annat vad vår frukthandel f. n. har att bjuda en den praktfullaste anblick. Men samtidigt blev fruktexpositionen, åtföljd av texter om fruktens betydelse i de svenska hushållen och den fara som hotar den från statsmakterna, en övertygande illustration till vad riksdagens görande och låtande ändå direkt griper in även i de enskilda hushållen. Samtliga de utställande fruktimportörerna, Stockholms förnämsta och äldsta förutom Konsum, nämligen Oscar Johansson och Sjöberg & Bergsten, som båda handla med färsk frukt och grönsaker, Benno Sternberg och Möller & Co., som även föra konserverad frukt förklarade med en mun, att om riksdagen ger sig på att öka frukttullarna så blir frukten så dyr, att svenska folket måste upphöra att äta frukt. De svenska

trädgårdsmästarna ha inte — säga vidare dessa herrar — orsak att klaga på oss importörer, ty vi hålla prisnivån uppe för deras varor. På våren t. ex. då vi ta in gurkor och blomkål från Holland kunna de ta samma pris som för de importerade. Sekreteraren i Pomologiska förbundet har ju förresten uttalat att han för sin del inte hade något att invända mot tullarnas slopande, därför att om frukten bleve billigare skulle detta medföra att folk lärde sig förbruka frukt i större utsträckning än tidigare skett, vilket i sin tur komme att verka fördelaktigt för den svenska fruktodlingen, när denna en gång ordnats på ett tillfredsställande sätt. Depressionen har även gjort sig något märkbar på fruktmarknaden. Bananimporten minskade sålunda med 2.700 ton förra året. Den enda frukt som visade obetydlig nedgång i import var äpplena, endast 700 ton mindre än föregående år. I övre Norrland ha vi kunnat märka att konsumtionen på dyrare frukt avtagit, vad vi nu leverera dit är mest apelsiner och billiga äpplen.

Det råder inget tvivel om att husmödrarna i fall att de förenade sina krafter i det bestämda kravet på frukttullarnas slopande skulle vinna gehör. Ty vilka skola tala i denna fråga om inte just de? Två kvinnor — Olivia Nordgren och Agda Östlund — räddade år 1929 åt oss apelsinerna och den torkade frukten. Vad skola inte de tusende husmödrarna runt landet kunna förmå om de sluta upp kring dessa sina två representanter.

Syna frågan i sömmarna på edra sammankomster! Ja, uttala er mening! Giv uppslag, fatta positiva beslut! Andra kvinnoorganisationer stå färdiga att följa Kvinnoförbundet och Morgonbris.

Vem får inte lust att resa till Kalifornien, när man ser ovanstående bild av en apelsinfarm? Men de flesta av oss få nöja sig med att smaka dessa trädfrukt (sunkistapelsiner), och det är vackert så. Dessa kullar, randiga som zebror, äro kaliforniska ananasplanteringar. Här odlas de läckra, gyllene, taggiga frukterna mellan ränder av tjärat papper för att få mesta möjliga värme.

Soliga länders frukter
till svenska hem!

En vacker bild: vägen genom en bananfarm på Jamaica.

Här ses öknens skepp med Jaffa-apelsiner på ryggen plöja
Palestinas sandslätter. En verklighet, som ser ut som film.

I tåten

Elin Lindley — personifikation en av den svenska arbe- tarkvinnans ut- veckling

En personifikation av den svenska arbetarkvinnans utveckling är om någon Elin Lindley. Hon har i dagarna fyllt sextio år. Vi finna det otroligt, men ta tillfället tacksamt i akt för att få stan-na inför Elin Lindleys intressanta per-sonlighet. Denna gången kan hon inte komma undan. Annars är hon den sista, som vill veta av någon uppmärksamhet. Det skall möjligen vara i stridens hetta hon glömmet att gömma undan sig själv. Och det är just däri något av storheten i Elin Lindleys karaktär uppenbarar sig. Ty hon glömmet sig ofta dithän att allas bössmyning riktas mot henne. Hennes klara huvud och starka patos kommer henne att genast reagera inför det skeva, det orätt-färdiga. Hon betänker sig inte en sekund förrän hon givit till känna sin reagens, vilket inte sällan är detsamma, som att hon ställer sig mitt i kulregnet. Det ärliga upp-sätet, den spontana, oegennyttiga handlin-gen är för den misstänksamma, tanke-tröga mängden många gånger ofatthar och uppkallar den närmast till hån och löje. Få kvinnor i det offentliga livet torde ha fått utstå så många törnar som Elin Lind-ley i sin egenskap av socialdemokratisk socialarbetare. Och ändå är det svårt att i

det sociala och politiska arbetet finna många kvinnor som besitta en lika stor praktisk begåvning parad med initiativkraft som Elin Lindley. (Senast har Morgonbris anledning att vara henne tacksam, då det just var tack vare hennes rådighet som Morgonbris kunde lösa sin lokalfråga så lyckligt som nu blivit fallet.) Det hårda motstånd hon fått röna är också endast en bekräftelse på hennes kraft och rakryggig-het. Hennes frihet från bitterhet och trots motgångar obrutna beredvillighet att inte endast ge sig själv i kast med nya uppgifter utan även stimulera andra till det skvallrar om en enastående andlig friskhet. Visserli-gen ha de yttre förhållandena så tillvida va-rit gynnsamma för Elin Lindley att hon till-sammans med den väder och vind och år till trots obetvingliga Charles (se Morgon-bris julnummer) fått skapa sig ett vackert hem i Äppelviken och företa stimulerande resor till olika delar av världen. Men även i dessa omständigheter återspeglar sig det som gör Elin Lindley till ett mönster för arbetets kvinnor. Hon har aldrig försum-mat sin plikt att vara en självständigt tänkande och handlande människa vid si-dan om sin man. Hon är en briljant hus-mor i sitt rationaliserade kök, en gästfri

vårdinna och en hängiven vårdare av hem-mets trädgård, men för att få en rätt bild av Elin Lindley skall man även se henne sköta ordförandeklubban i en kommunal anstaltsstyrelse eller se henne lyssna till ett föredrag — som på bilden härövan. Man önskar att man kunde lägga denna foto under ögonen på alla sjutton-, aderton-åriga hembiträden man kan få se i sista spårvagnen en lördagskväll — oformliga, flabbiga, utan hägn och utan mål — och säga dem att denna imponerande, så både andligen och fysiskt välvårdade kvinna ar-betade som ung flicka även hårt som hem-biträde. Det är inte möjligt annat än att många av dem skulle samla ihop sig och säga: "Åh, kan man sän't? Vi vill bli lika henne."

För Elin Lindley skulle det nog vara den vackraste belöningen hon kunde få, ty ingen kan vara mera ivrig om de ungas framtid. Hon har ej heller glömt den kår hon tillhörde en gång i tiden. Det var just kännedomen om deras svårigheter som kom henne att under sin tid som stads-fu. m. mäktige motionera om hem för arbets-sökande kvinnor — ett uppslag vilket som bekant förverkligades för två år sedan i och med föreningen Hem och hjälp, vilken verksamhet visat sig fylla ett mycket stort behov.

Vilken uppgift Elin Lindley åtar sig vår-dar hon den med sällsynt nit, den må gälla de gamla på ålderdomshemmet eller de beklagansvärda sinnesslöa på Akeshof. Härom vittnar även ordföranden i Adolf Fredriks fattigvårdsstyrelse, där Elin Lindley under ett flertal år varit direk-tör. Han telegraferade på högtidsdagen och tackade bl. a. för den insats av kunnighet och varmt, oegennyttigt in-tresse Elin Lindley ådagalagt på denna post och som ej nog högt kan uppskattas. Och för en journalist är hon helt enkelt en guldgruva — därför just att hon så lever med i de verksamheter hon ger sin kraft åt. Hon vet till punkt och pricka vad de egentligen röra sig om, hon har egna syn-punkter på dem, egna riktlinjer. Hon vet precis var journalisten skall sätta in, där-för att hon är förtrogen med nuet och rörelserna i tiden. En annan charmerande egenskap hos henne är att hon alltid är sig själv, i vilka kretsar hon än rör sig. Beklagande sina bristande teoretiska kun-skaper tappar hon dock inte bort sig i en intellektuell miljö. Den skillnad hon er-far mellan den och henne vet hon äger även sin förklaring i hennes rikare prak-tiska erfarenhet av världen och människor-na. Därför besitter hon en naturlig värdig-het, som framkallar en allmän respekt och beundran. Hon är den klassbefriade män-niskan, ty hon har haft kraft att vårda och hävda sitt värde som människa. Och detta gör att Elin Lindley nu vid sina sextio år även som kvinna är vackrare än någonsin. Med ett ord hon är ett strålande föredöme för de nu hårt kämpande kvinnoleden — även i det att hon hyser tillit till framtiden.

De harmynta måste hjälpas

Specialsjukhus för missbildningar i läppar och gom!

Vid demonstrationen av tandläkareinstitutets protes- och tandregleringsavdelnings monter på Morgonbris utställning Tandvård för alla påpekade tandläkare Folke Svensson en del betydelsefulla saker rörande missbildningar i läppar och gom.

Det har upprättats specialsjukhus, sade han, för vården av olika slags fysiska och psykiska missbildningar. Men för vården av missbildning i läppar och gom finns det inget sådant. Och ändå kan det vara en mycket besvärlig defekt, som redan på spädbarnsstadiet bereder svårigheter vid näringstillförseln och vid senare ålder hindrar talet.

Orsakerna till sjukdomens uppkomst kan vara flera. Den kan bero på ärftliga anlag. Den uppkommer i fosterstadiet, så tidigt som under åttonde veckan. Då beror den antingen på en felaktig lagring av fostret eller på patologiska förhållanden i amnion, d. v. s. den hinna som omsluter fostret. De embryonala utskott som skall bilda läpparna och hårda och mjuka gommen hindras att växa tillsammans, i förra fallet genom fostrets felaktiga läge, i det senare genom att veck från hinnan lägger sig emellan utskotten och hindrar dem att växa tillsammans.

I lindrigaste fall uppkommer den sjukdom som benämnes läppspringa eller harskår. Men skåran kan också sträcka sig ända till tungspenen. I de svåraste fallen saknas till stor del skiljevägg mellan näs- och munhåla.

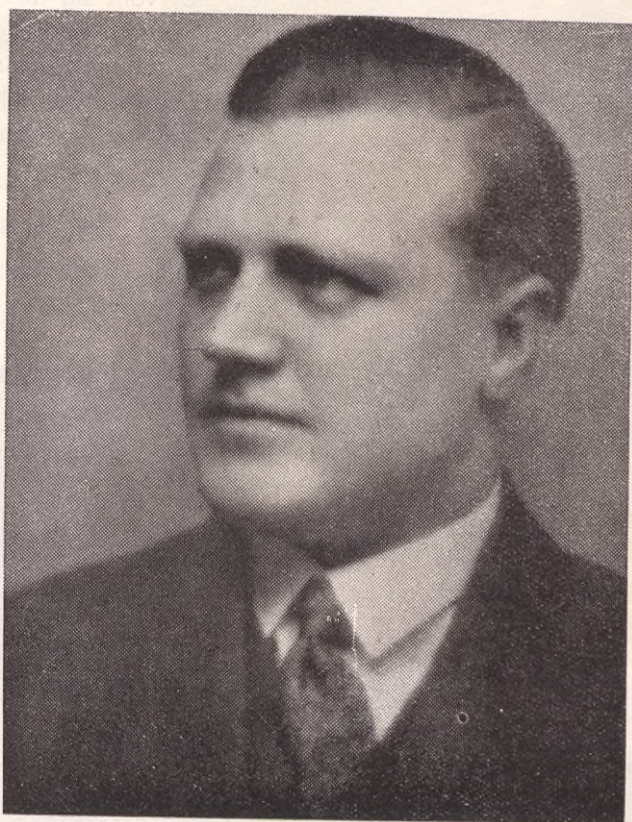
Sjukdomens följder är, som nämnts, närings- och talsvårigheter. Redan från födelsen har barnet svårt att tillgodogöra sig modersmjölken genom svårigheten att suga och genom öppningen från munhålan till näsan. Senare tillkommer ett nytt moment: svårighet vid talet. Så fort patienten öppnar munnen, märker man det. Han talar sluddrigt och otydligt, vissa vokaler och konsonanter kan han ej uttala utan använder hjälpljud. Den psykiska följd av detta är helt naturligt att barnet blir skyggt, det vet med sig att missbildningen uppmärksammas av omgivningen, och kamraterna kanske hämma det. Även ett intelligent barn kan under sådana förhållanden bli efter i skolan och som vuxen ha svårigheter att komma fram i livet.

Emellertid kan denna defekt åtminstone till en del avhjälpas genom samarbete mellan läkare, tandläkare och talpedagoger. Läka-

ren försöker genom operation draga ihop defekten. Emellertid är detta en mycket svår procedur, då material saknas i operationsområdet, och det finns mycket små möjligheter att åstadkomma plastik. Näringsmöjligheterna är också dåliga på grund av bristen på blodkärl.

Om operationen ej lyckas, utarbetar tandläkaren en apparat kallad obturator, som placeras i defekten; dennas huvudsakliga uppgift är att fylla igen defekten mellan näsa och mun.

Det vore ju mycket önskvärt om dessa behandlingar kunde cen-

Folke Svensson.

traliseras på en plats, då de ju dels på grund av arbetets svårighet fordrar särskilt utbildade specialister, dels fordrar samarbete mellan tre olika yrken, läkare, tandläkare och talpedagoger, för vilka det naturligtvis vore en stor fördel att kunna utföra arbetet på samma plats. Så har också skett i Danmark, där det finns ett för dyika fall särskilt inrättat sjukhus. I Sverige saknas detta, om man undantager en liten avdelning på Sabbatsbergs

sjukhus. Då endast i Sverige ungefär 200 barn per år födas med denna åkomma, så förstår man hur välbehövligt och befogat ett sådant specialsjukhus skulle vara. Det är ju en svår och viktig gren inom medicinen som det här gäller.

Tandläkare Svensson visar en annan monter som innehåller modeller av "nedslitna bett" som facktermen lyder, d. v. s. sådana missbildningar som gör att när tänderna arbetar mot varandra de mer och mer förminkas. I detta sammanhang nämner han att sådana avnötningar ofta påträffas inom vissa yrkesgrupper. Sömmerskor t. ex. får ofta defekter på emaljen genom att de sliter av tråden, tapetserare genom att de håller spiken mellan tänderna, cigarrökare genom att de betar av cigarrören. Även ihärdiga piprökare får en defekt på det ställe där de jämt håller pipan.

När kvicksilvret kryper nedåt

Termometern visade -12° och det hade åter blivit vinter. Olle och Märta måste ut i den frostiga vintermorgons kyla — skolan väntade.

På vägen träffade de farbror Läkerolius. »Tag den här», sade han, »det gör er gott att stoppa en Läkerol i munnen. Förkylningen har respekt för Läkerol, ser ni».

Läkerol

säljes överallt
askar à 35 och
50 öre samt i lyx-
askar à 80 öre

Är familjen i fara?

Kollektivhuset och familjelivets omorganisation står alltså i brännpunkten för det allmänna intresset. Morgonbris, som i förra årets novembernummer redogjorde för den engelska undersökningen av familjelivets förändringar, föranstaltad av Brittiska Radiotjänsten, har vänt sig till vår egen Radiotjänst med förslag att göra en liknande undersökning i Sverige. Radiotjänst har till Morgonbris uttalat sitt intresse för saken men vill uppta frågan till ny prövning, då den engelska undersökningens resultat föreligger färdigt. Under avvaktan härpå låta vi våra läsare diskutera familjens vara eller icke vara. Ett första inlägg i debatten återfinnes på sidan 22, under rubriken Kollektivhushåll.

INTERIÖR FRÅN MOR-
GONBRIS NYA LÄSRUM

Möblerna från A.-B.
Harald Westerberg,
blomglaset från Vackrare
vardagsvara och frukt-
fatet från Gustavsbergs
porslinsfabrik. Foto Lundh.

Den omfattande industrien Allmänna Svenska Elektriska A-B (Asea) firar i dagarna 50 år — ett jubileum som företaget kan möta i den tillfredsställande känslan av att vara en av de svenska industrier som för närvarande stå sig bäst.

Sådant svenska folket ser ut

Apropå jubileet har Morgonbris' fotograf utanför verkstadsportarna i Västerås fångat in en samling karakteristiska typer bland Aseas arbetare.

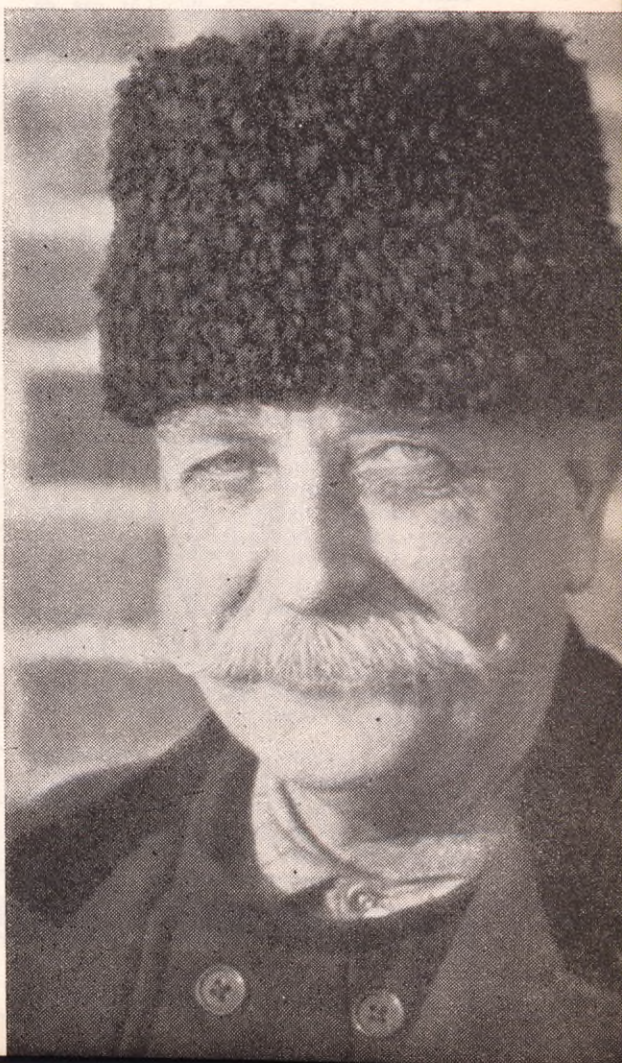

Foto Gunnar Lundh.

Kollektivhushåll i stället för som nu husmodersslav

En av de förnämsta orsakerna till att vi kvinnor ej kunnat hövda vår jämbördighet med männen på det medborgerliga området är utan tvivel bristen på ekonomisk jämlikhet. Man gav oss rösträtt. Ett klubbslag i riksdagen. Var så god mina damer, från och med i dag är ni medborgare och jämställda med oss skapelsens herrar; och så trodde man, att saken var klar och förvånade sig över, att resultatet ej blev det väntade. Se där — hette det snart — det tydliga beviset för att kvinnan till följd av vissa egenskaper, som vidlåda hennes kön, aldrig kan bli mannens jämlike. Man glömde härvid, att en verkan ej kan framställas utan att dess orsaker förefinnes. Så länge kvinnan intar en särställning på det ekonomiska området måste denna avspeglade sig på det medborgliga. Men våra dagars unga kvinnor äro ju självförsörjande i likhet med männen, säger någon. Visserligen, men vi skola också komma ihåg, att den tid, en person har de största förutsättningarna att kunna göra medborgerliga insatser — åldern trettio till femtio år — är de flesta kvinnor så helt tagna i anspråk av arbete i hemmen, att de varken har tid, krafter eller intresse för politiska och sociala uppgifter. Och därför att de ha ett så begränsat område att röra sig på, blir deras syn på saker och ting delvis en annan. Redan Plato gjorde i sin skrift *Politica* — boken om staten — omkring 400 år före vår tideräkningens början gällande att kvinnan för att kunna uppfylla sina medborgerliga plikter måste befrias från hushållsgöromålen. Jag föreställer mig, att Platos samtida inför dessa idéer började ropa om familjebandens upplösning alldeles som arkitekt Wallander för ett år sedan. Detta rop har för resten höjts var gång kvinnan tilldelats större rättigheter. Så det är ingenting varken nytt eller originellt. Låt oss då skärpskåda den nuvarande ordningen ur hemmets och familjelivets synpunkt och därvid tänka även på kvinnans ställning som människa, maka och mor. Det arbete, som i ett välsituerat hem är uppdelat på flera personer, vilar i det fatiga på en enda nämligen hustrun, som i en person måste vara både kokerska, husa, barnjungafru och husmor för att icke tala om en massa andra yrken, som hon tillfälligtvis måste utöva på grund av bristande betalningsmedel såsom sömmerskans, skraddarens, skomakarens, strykerskans, modistens, målarens, tapetserarens o. s. v. Inte heller ges det för den fattiga familjens kvinnan någon semester eller några vilodagar. Det blir ingen normalarbetsdag för en sådan husmor utan 14—16 timmars jäktande arbete i vanliga fall; men blir det sjukdom eller lillen kinkar för tänder kan det bli dygnets alla tjugofyra timmar. Jag träffade nyligen en arbetarhustru, som ej haft en ledig dag på tolv år och ej heller fått sitta stilla och äta ett ordentligt mål mat under hela denna tid. Därtill kommer den ständiga bittra kampen mot fattigdomen, den förtvivlade ansträngningen att få de knappa slantarna att räcka till det nödvändigaste åt familjen. — Självt får hon försaka allt. En fattig mors liv skulle vara outhärdligt, om hon icke fått denna barmhärtighetens gåva att kunna glömma sig själv för sina barn. Men ack så gammal och sliten hon ofta ser ut redan i medelåldern, och hur

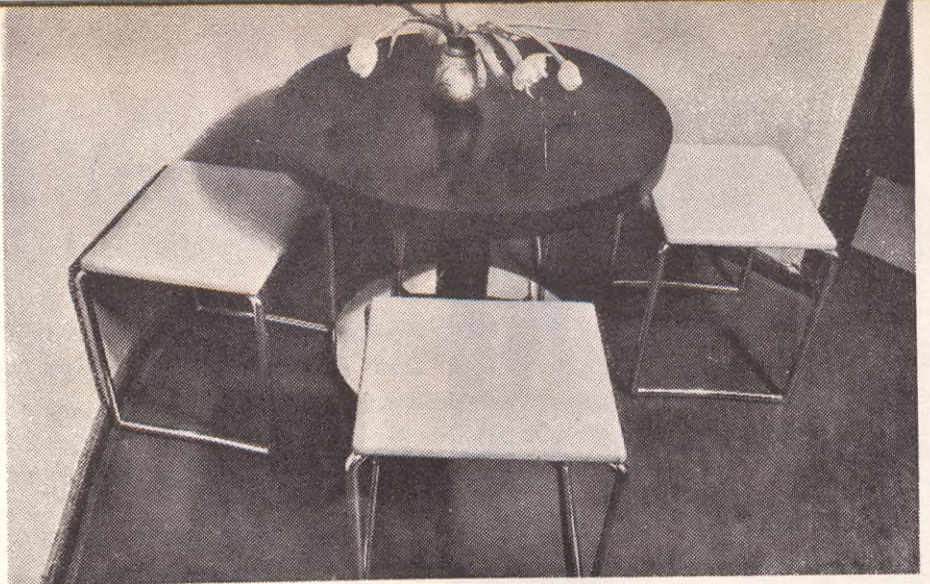

Foto G. Lundh.

Interiör från kvinnoförbundets nya expedition.

främmande hon står inför de nya tankarna och idéerna. Vem kan undra på det. Hon har ju varken tid att vårda sin kropp eller att odla sin själ.

Det värsta är dock att hon med allt detta arbete och all denna försakelse icke är i stånd att på ett tillfredsställande sätt sköta både hemmet och barnen. Var och en av dessa uppgifter kräver utom naturliga anlag och grundlig utbildning en persons hela tid, krafter och intresse. Som hon ej bokstavligen kan dela sig i två eller flera lelar, blir hon nödsakad att försumma ettdera, hemmet eller barnen — oftast blir båda lidande. Vid närmare undersökning finna vi, att barnen i de hem, som skötas av modern ensam, aldrig får komma ut i det fria under de första levnadsåren. Den fond av hälsa och motståndskraft mot sjukdomar de därigenom gå miste om kan knappast överskattas. Och vilka risker de små löpa genom att ständigt hänga mor i kjolen under hennes arbete se vi av tidningarnas olyckskrönikor. Den ena gången efter den andra finna vi notiser med följande rubriker: barn skällat till döds, den lilla drunknade i tvättbaljan, tvååringen föll i ån och drunknade, den lilla förtärde metatabletter och dog o. s. v. Riskera de små liv och hälsa vid späda ålder, löpa de senare fara att råka in på villovägar, när de överlämnas åt gatan och landsvägen. Skall modern däremot försöka uppfylla sina plikter mot barnen (vilket en tänkande kvinna alltid gör), blir hemmet illa skött, vilket icke är ägnat att stärka familjebanden lika litet som ständigt penningbrist verkar sammanhållande på ett par äkta makar. När krubban är tom, bitas hästarna, säger ordspråket. Det gagnar heller icke att predika hem- och barnavård för en husmor, som ej har tid att följa de välmentade råden. Och vad kan en sådan ständigt jäktad varsel få och ge av familjeliv. Kan hon någonsin i lugn och ro få slå sig ned hos sin make och låta honom blicka in i sin själ och mottaga hans förtroende, eller tillåter hennes tid och nerver henne att studera barnen, så att hon blir i stånd att ge dem något mera än det dagliga brödet. Jag tror att man vid närmare eftertanke måste fastslå, att den nuvarande formen för familjeliv verkar långt mera upplösande på detsamma än kvinnans strävan efter ekonomiskt oberoende. Gnisslar redan hemmaskineriet under normala förhållande, blir det verklig nöd, då olyckan infinner sig. Mannen — familjeförsörjaren kan

bli sjuk eller arbetslös. Det kan också inträffa att mannen är rå och brutal — en skräck för hustrun och barnen men de måste ändå uthärda med honom på grund av sitt ekonomiska beroende. Familjen hålles visserligen i yttre måtto tillsammans; men värdet av en sådan sammanhållning är mer än tvivelaktigt.

Jag tror att vi utan tvekan kunna fastlä, att familjelivets nuvarande organisation ej är tillfredsställande. Beroendet av mannen som den familjeförsörjare skapar tvång och osäkerhet eller t. o. m. den bittraste nöd. Den alltför stora arbetsbörda, som faller på hustruns lott, hindrar hennes utveckling till en fullvärdig människa och medborgare. Den utgör ett hinder för familjelivets fördjupning och barnens vård och fostran. Och botemedlet? Jag tvekar ej ett ögonblick. Maken — modern måste bli ekonomiskt oberoende, och tillsammans med mannen familjeförsörjare.

Jag hör bruset av kören i fjärran, som sjunger visan om upplösning och förfall och den klassiska Selma Lagerlöfs-sucken: "O forna tiders kvinnor"! Men jag ser också den tallösa skaran av trötta, utpinade och nervösa hustrur och mödrar samt bleka, undernärda, sjuka eller moraliskt defekta barn, som är en direkt följd av det nuvarande systemet.

Dock borde även vi fattiga mödrar ha rätt till en människovärdig existens. Vi kunna fordra begränsad arbetstid, att få gå till ett dukat bord och i lugn och ro intaga våra måltider tjänlig föda, snygga kläder, möjlighet att vårda vår kropp och odla vår själ, någon gång nöjen samt fria helgdagar och årlig semester. Barnen har rätt till sakkunnig och omsorgsfull vård samt förståelse och vägledning. Mannen bör vid sin hemkomst från arbetet finna vila och lugn. Hela familjen kan göra anspråk på ett snyggt och välvårdat hem. Detta allt kan aldrig vinnas åt våra små inkomsttagare med den nuvarande arbetsfördelningen. Mannens inkomster äro otillräckliga för familjens verkliga behov och hustruns arbetsbörda för tung.

Vi germanska mödrar vilja inte avstå från den underbara lycka, det innebär, att få rå om våra små under uppväxtåren. Sovjetrepublikens sätt att lösa frågan tilltalar oss utan tvivel mera: barnkrubbor och skolor, som på ett förtäfligt sätt ta hand om de små under den tid, modern arbetar, och där hon kan återhämta dem efter slutat värv.

Modern bör vara självförsörjande men på

NÄR NI NÄSTA GÅNG HAR TVÄTT

Begär demonstration, ring Ö. 73 28 eller Ö. 50 32!

låt då tvättapparaten

LAVATOR

sköta om den

FOLKET Liv-, brand-, bil-, ansvars-,
olycksfalls-, m. fl. försäkringar

KOOPERATIONENS FÖRSÄKRINGSANSTALTER

Fonder och
säkerheter
58 milj. Kr.

SAMARBETE

Problembarn hjälpas till rätta

Ett betydelsefullt experiment i
Stockholms barnavårdsnämnd.

Ett ovanligt intressant experiment, som torde komma att påräkna en ivrig uppmärksamhet från föräldrars och pedagogers sida, har igångsatts fr. o. m. nyåret av Stockholms barnavårdsnämnd. Det är efter det amerikanska mönster varom den unga socialarbetaren Carin Colliander för några månader sedan berättade i Morgonbris efter sin studievistelse i U. S. A. och avser alltså att komma hem och skola till hjälp vid vården av s. k. problembarn. Efter ett meddelande till Stockholms folkskolor om den nystartade avdelningen på barnavårdsnämnden har redan anmälts ett tjugotal klienter och början förefaller mycket lovande. En läkare d:r Richard Eeg-Olofsson och två kvinnliga tjänstemän, fröken Colliander och fröken Wennerberg ha fått sig anförtrott att bygga upp den nya verksamhe-

ten. De två sistnämnda införskaffa i hem och skolor upplysningar om barnets liv och utveckling samt miljö. Doktor Olofsson tar del av dessa "berättelser" och utövar sedan vid sina två gånger i veckan återkommande mottagningar läkarens observationer av byråns skyddslingar. Hitintills har det mest varit fråga om antingen skygga barn eller deras motsats, de lill-gamla, påflugsna barnen med den vuxnes ordförråd. I sistnämnda fall försöker man först att lugna ner dem. Men någon som helst generell behandling kan det inte bli tal om utom det att man besöker klienterna i hemmet och skolan och gör sig till deras förtrogna. Visar hemmet sig av en eller annan anledning inte lämpligt som observationsplats — föräldrarna själva kunna vara nervösa t. ex. — förflyttas barnet efter samråd med föräldrarna till en för barnet mera gynnsam miljö.

Verksamheten är ju så nystartad att man vågar inte orda mycket om den, men redan uppnådda resultat inger förhoppningen att huvudstadens barnavårdsnämnd här tagit ett för hela landet betydelsefullt initiativ.

samma gång få leva tillsammans med sina barn. Problemet måste lösas. Det finns flera lösningar men kollektivhushåll med barnavård synes mig vara den bästa. Denna form är ej alldeles oprövad. Den har sedan länge i mindre skala praktiserats i utlandet och i enstaka fall även hos oss. Den har stora förutsättningar för att kunna hjälpa familjer med små inkomster till en högre levnadsstandard. Kostnaden för de många små köken med utrustning bortfaller. Priset på matvaror reduceras högst betydligt vid partiinköp. En hel del arbetskraft sparas vid matlagning i större skala och med tekniska hjälpmedel. Istället skulle man kunna hålla sig med bättre och

förstklassigt lagad föda och sakkunnig och omsorgsfull barnavård.

Arkitekt Wallanders farhågor för, att bandet mellan föräldrar och barn skulle slitas, om även modern ägnade sig åt förvärvsarbete, är fullkomligt ogrundade. Se hur innerligt hängivna sin far barn kunna vara, fastän han vistas borta från hemmet sin mesta tid. I de förmögnare hemmen äro barnen mest lämnade åt tjänarnas omsorg och sällskap. Men jag kan försäkra, att inte ens där saknas de traditionella "tankarna" och "minnena" vid föräldrarnas gravar. Barns kärlek och förtroende vinner man icke blott genom att ständigt vara tillsammans med dem.

Det kapitalistiska sagolandet

(Forts. fr. sid. 13.)

perspektiv som en vanlig människa har som står med fötterna på jorden? Är inte en arbetares liv minst lika spännande och romantiskt som någon borgares? Finns det inte ett oerhört dramatiskt stoff i fackföreningsstrider och arbetskonflikter?

Det intressantaste man kan läsa lär ju som bekant vara ens eget namn i tryck. Hur skulle det vara att få se ett stycke av sitt eget liv på film? Konstnärligt bearbetat, stiliserat om man så vill. Under det dagliga slitet och släpet, strejker, arbetslöshet, penningbrist skymmes de stora målen och möjligheterna säkert undan för mången. Kunde inte filmen hjälpa oss att minnas dem, lyfta oss ut ur vardagen till ett socialismens sagoland, men i olikhet med kapitalismens ett sagoland, som kan bli verklighet?

Är det möjligt? frågar man sig. Filmen har ju bakom sig stora kapitalistiska intressen, kan man vänta en socialistisk filmproduktion från det hållet?

Men frågan är: vem har makten — filmproducenten eller publiken? Den senare eller hur? Vad kan en filmproducent göra om inte publiken vill se hans filmer? Och arbetarklassen är en stor del av publiken om inte den största... Men den reagerar inte, den sväljer snällt de kapitalistiska filmerna och med dem de kapitalistiska idealen, förgiftas och förborgerligas utan att märka det. Kunna inte arbetarna begära andra filmer? O, publik, känn din makt...
Barbro LINDER

Inte heller skulle den större möjligheten till förvärvsarbete för gifta kvinnor behöva öka de arbetslösas antal. Dels är någon massinvasion av dem på arbetsmarknaden icke att befara, då de, som sakna yrkesutbildning, ha små utsikter att erhålla lönande anställning. Det blev väl mest redan självförsörjande kvinnor, som behölla sina platser efter giftermålet. Dels ökade hustruns inkomster i avsevärd grad familjens köpkraft, vilket i sin tur återverkar på industri och arbetstillgång. Här gäller det ju att skaffa familjen och i synnerhet hustrun bättre existensvillkor icke att åt samhället utvinna ökad arbetskraft. Man blir för resten tvungen att förr eller senare avskaffa arbetslösheten — följden av det kapitalistiska profitsystemet.

Givetvis vore det statens och kommunens skyldighet att räcka kollektivhushållen en hjälpande hand — barnens vård och fostran är ju ett viktigt samhällsintresse — men något sådant kan man knappt vänta, förrän saken slagit igenom. Början, som ju alltid är svår, måste nog göras helt privat. Hur den kommer att lyckas beror huvudsakligast på dugligheten hos de personer, som skola leda och sköta företagen. Alltid blir man tvungen att betala läropengar. Men man har allt skäl att väl planlägga och organisera det första försöket, ty det finns ingen bättre propaganda för en sak än att lyckas med densamma. Maja FELDHOF

Smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

har vunnit ständigt ökad efterfrågan på grund av sina förträffliga egenskaper. Hälsofarligt, näringsrikt och hållbart bevarar det sin goda smak till sista skivan.

UPLANDSKUBBEN A.-B.
Stockholm • K. 353 70 o. K. 353 80

Obs! Undvik efterapningar —

begär Uplandskubben.

Det är en väldig revolution

som skett i världen de senaste 20—30 åren, människokropparnas revolt mot människoandarna, som behandlat dem illa, förkvävt och plågat dem. Vi leva mitt uppe i kroppens revolution, märka den knappast, men den är väldigare än alla politiska omvälvningar. Den växer fram ur samma orsaker. Världen måste göras om, människornas liv måste få andra former — ifall vi önska fortsätta att leva och inte gå under, skriver Robin Hood. Livet nu, i maskinåldern, är ansträngande, pressande, jäktande, kommer att förbli så. För att hårda ut måste man ha fysiska krafter, en tränad, välskött kropp, smidig, väloljad — en maskin att leva med. Detta gäller mannen. Men det gäller även kvinnan, som våldsamt ryckts ur en indolent tillvaro i fett, snörliv och för trånga skor. I Ryssland arbetar kvinnan redan i alla fabriker, hos oss har kvinnan snart en större arbetsbörda än mannen.

Nytt gymnastikprogram

A. B. F. anordnar kvinnlig ledarkurs

Gör kroppen stark — forma den att bli levande, glad, harmonisk — och själen följer villigt i samma spår.

Detta motto leder en framställning i bild av danskonstnärinnan Ronny Johanssons konst, vilken återfinnes i det nyligen från förlaget Spektrum utkomna planschverket Svensk danskonst — en vacker och intressant överblick över den moderna svenska danskonsten, sådan den utövas i skola och på scen.

Den frivilliga gymnastikens på senare år allt intimare anslutning till det allmänna kulturarbetet i Sverige är en utveckling, som väckt allmän uppmärksamhet både i Sverige och grannländerna. Under de två sista åren har sålunda den gymnastiska riksorganisationen, Svenska Gymnastikförbundet, kunnat i samarbete med våra bildningsorganisationer utbilda över 800 representanter för ABF, nykterhetsrörelsen och jordbrukarnas ungdomsförbund till gymnastikinstruktörer för att inom sina lokalisationsorganisationer starta och leda motionsgymnastik för medlemmarnas nytta och nöje.

På sista tiden har särskilt gymnastikintresset inom ABF vuxit betydligt och härtill har i hög grad bidragit den lyckade gymnastikledarekurs, som ABF och Gymnastikförbundet gemensamt anordnade på Brunnsvik i somras. Och som ett exempel på, vilket värde Gymnastikförbundet sätter på samarbetet med ABF kan påpekas, att Gymnastikförbundets årsmöte den 13 nov. i sin överstyrelse invalde ABF:s studieledare Gunnar Hirdman. Omedelbart efter sommarens Brunnsvikskurs framkom emellertid önskemål om att kommande gymnastikkurser på Brunnsvik måtte bereda tillfälle till gymnastikledareutbildning även för kvinnliga deltagare. Och det är därför synnerligen glädjande, att ABF:s V. U. enligt sin nyligen utsända inbjudan till sommarens Brunnsvikskurser kunnat tillgodose de kvinnliga önskemålen genom att inbjuda till både manlig och kvinnlig gymnastikledarekurs på Brunnsvik sommaren 1933.

När gymnastiken först på allra sista tid visat sig äga en tidigare allt för litet beaktad förmåga att bli ett värdefullt inslag i det allmänna bildningsarbetet så har detta utan tvivel bl. a. berott på bristande kännedom hos den stora allmänheten om den frivilliga gymnastikens mål och arbetsmetoder. Den frivilliga gymnastikrörelsen är ingen idrottsrörelse i vanlig mening. Den lägger icke tyngdpunkten i arbetet på tävlingar eller förberedelser för tävlingar. Den koncentrerar arbetet på att få själva övandet av gymnastik utbrett till så många som möjligt för att därigenom kunna tjäna det stora målet: folkhälsans höjande.

Det är just därför som gymnastiken har något av verkligt värde att skänka vår bildningsverksamhet. På samma sätt som studiearbetet söker utbilda, utveckla och fördjupa intellektet hos deltagarna i studiearbetet, på samma sätt söker gymnastiken stärka och utveckla deltagarnas rent fysiska förutsättningar såväl för deras deltagande i studiearbetet som i deras dagliga gärning. Det är deltagarna själva, som av gymnastiken hämta stärkta krafter, förbättrad arbetsförmåga och — förbättrat humör. Det är under sådana förhållanden inte så underligt, att kvinnorna i vårt land alltmer fått upp ögonen för gymnastikens

betydelse. Under det att tidigare de manliga gymnasterna mångdubbelt överträffade de kvinnliga i antal så har på sistone kvinnornas intresse för gymnastik stigit i ännu högre grad än männens. Det är i själva verket ganska intressanta siffror, som tala om en imponerande växt av gymnastikintresset på senare år. 1918 funnos 8.000 medlemmar i Gymnastikförbundet, 1930 60.000 och år 1932 över 90.000, d. v. s. på två år har man ökat med över 50 %.

Och det är framför allt kvinnornas frammarsch, som är det mest observerade fenomenet i detta sammanhang. Från att tidigare blott ha varit ett ringa inslag i gymnastikverksamheten finns det i detta nu stora organisationer med 1.000-tals gymnaster, där kvinnorna äro i majoritet.

På sätt och vis kan detta ju delvis förklaras därigenom att gymnastiken kan skänka kvinnorna en efterlängtd ersättning för den glädje, som männen finna i idrottens tävlingsliv, som ju inte lämnar kvinnorna samma tillfälle till hårdande och stärkande tävlingsliv. Men å andra sidan är det också så, att gymnastiken har alldeles särskilda förutsättningar för att bli ett populärt och uppskattat inslag i våra kvinnoklubbars verksamhet. Det är inte uteslutande idrottens förtjänst — även om den kraftigt bidragit härtill — att det i våra dagar börjar framträda allt mer och mer ett behov hos alla och envar att "hålla sig i form." Vår rastlösa tid har inte samma utrymme som tidigare åt voluminösa, nervösa och ömtåliga människor. Handling är tidens lösen, och det är ungdomliga, spänstiga och handlingskraftiga män och kvinnor vi behöva. Och det är gymnastikens största betydelse, att den ger våra klubbar tillfälle att bereda sina medlemmar tillgång till den kroppsliga träning, som är nödvändig för att man — oberoende av vad sysselsättning man har om dagarna — skall hålla sig frisk, spänstig och vaken till kropp och själ.

Hittills ha våra kvinnoklubbar nog alltför litet ägnat sin uppmärksamhet åt detta problem. Den nu utlysta gymnastikledarekursen på Brunnsvik har aktualiserat detta problem och lämnat våra kvinnoklubbar ett tillfälle att få en för dylik uppgift lämpad medlem utbildad till gymnastikledare för att genom gymnastik sätta fart, kroppslig och andlig spänst och gott humör på klubbens samtliga medlemmar.

Det är därför att hoppas, att våra kvinnoklubbar nu allmänt ta upp saken på sina sammanträden och undersöka huruvida icke även deras klubb borde sända en egen stipendiat till den första kvinnliga gymnastikledarekursen på Brunnsvik. Den är utlyst till 14—25 augusti och anmälningsstiden utgår 15 jan. 1933.

Agne HOLMSTRÖM

Danskonstnärerna Asaf och Sulamith Messerer, som i dagarna lagt Stockholmspubliken för sina fötter.

Foto Riwkin.

PREVENTIVLAGEN MÅSTE BORT!

DE SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORNA VÄDJA TILL REGERINGEN

Med anledning av den utredning om vissa reformer på strafflagstiftningens område, som igångsatts på initiativ av justitieministern har Socialdemokratiska Kvinnoförbundet gjort följande framställning till kungl. maj:t.

I sitt uttalande till statsrådsprotokollet har justitieministern bland de frågor, som komma att överlämnas till utredning, särskilt nämnt revision av fosterfördrivningslagstiftningen. I detta uttalande framhålles bl. a., att det med stor sannolikhet kan antagas, att antalet hithörande lagöverträdelser befinner sig i stark ökning, att lagens bud mångenstädes existerar blott på papperet samt att det ganska överksamma straffhotet föranleder betänkliga risker till liv och hälsa för de havande kvinnor, som drivas att överträda lagen.

Detta är också enligt vår mening fallet. Liknande synpunkter framfördes på ett av oss arrangerat möte i mars månad 1928 i Konserthusets i Stockholm stora sal. På detta möte framhölls också abortfrågans nära samband med steriliseringsfrågan samt frågan om sexuell upplysning och de hinder som den s. k. preventivlagen lägger i vägen för en vederhäftig och vetenskaplig sådan upplysning. En motion om revision av fosterfördrivningslagstiftningen väcktes f. ö. i andra kammaren år 1929 av våra kvinnliga representanter i riksdagen.

Vi anse, att bekämpandet av den folkhälsan förödande kriminella aborten i första hand bör ske genom positiva åtgärder. Såsom sådana kunna vi i första hand framhålla förbättrad moderskapsvård, praktiskt genomförande och utvidgande av moderskapsförsäkringen, samhällets acceptering av födelsekontroll samt vederhäftig upplysning om släktlivets och föräldraskapets förpliktelser.

Dessutom anse vi det nödvändigt, att en sådan revision av strafflagens 14 kap. 27 § kommer till stånd, att avbrytande av havandeskap blir straffritt, förutsatt att ingreppet utföres av specialutbildad legitimerad läkare å godkänd sjukvårdsinrättning och med anmälningsskyldighet i överensstämmelse med av medicinalstyrelsen utfärdad stadga.

Den gällande lagstiftningen, som förbjuder varje ingrepp i abortsyfte, står icke i överensstämmelse med vår tids rättsmedvetande och vetenskapens nuvarande ståndpunkt. Detta torde vara av alla erkänt. Den rättsuppfattningen har utvecklats sig, att, trots lagens uttryckliga förbud, ett avbrytande av havandeskap är läkaren tillåten, då moderns liv är i fara.

Då vi hålla före, att gränserna mellan medicinska och sociala indikationer i många fall äro flytande, och att en dylik uppdelning är i hög grad ägnad att framkalla klassorättvisa, hålla vi före, att den enda framkomliga vägen att motarbeta den allt mer överhandtagande fosterfördrivningstrafiken är att i kvalificerade läkares händer lägga avgörandet, när ett sådant ingrepp bör företagas och att garantier tillskapas att ingreppen ske under betryggande yttre omständigheter, såsom godkänd sjukvårdsinrättning och med anmälningsskyldighet till medicinalstyrelsen.

Att avvakta medicinalstyrelsens utredning angående förekomsten av aborter anse vi vara onödigt, då någon tillförlitlig statistik över fosterfördrivningens utbredning säkerligen ej står att få. De flesta fosterfördrivningarna torde nämligen aldrig komma under läkarebehandling.

Vi våga därför hemställa, att endast sådan ändring i hithörande straffbestämmelser föreslås, att avbrytande av havandeskap, företaget av legitimerad, specialutbildad läkare, blir straffritt. En sådan ändring skulle kunna genomföras endast genom en sådan omredigering av 14 kap. 27 § strafflagen, att efter orden "Den som" insköttes "utan att därtill vara berättigad". Föreskrift om de närmare kvalifikationer, som skola berättiga legitimerad läkare till ingreppet ifråga, och om de omständigheter, under vilka ingreppet må ske, böra enligt vår åsikt lämnas dels i Instruktioner för läkare, dels i särskild stadga med bestämmelser om havandeskapets avbrytande och om steriliseringsförfarande. Ty enligt vår mening är det av stor betydelse, att möjlighet till sterilisering ordnas samtidigt och efter samma grunder som rätt att avbryta havandeskap, vilket också särskilt framhålles av professor Bovin i hans särskilda yttrande till medicinalstyrelsens utlåtande.

Under förutsättning att fosterfördrivningsparagrafen ändras så, att havandeskaps avbrytande även på sociala indikationer möjliggöres, förutsätta vi nödvändigheten av, att taga under övervägande, skärpta straffbestämmelser för illegalt utövande av fosterfördrivning.

Då vi slutligen anse, att lagstiftningen icke bör lägga hinder i vägen för vederhäftig upplysning för vuxna personer om släktlivets och föräldraskapets förpliktelser, anhålla vi i underdanighet att Eders Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag om upphävande av den s. k. preventivlagen.

Denna lag fyller icke längre något förnuftigt ändamål utan bidrar snarare till att den propaganda för preventiva medel, som faktiskt i utomordentligt stor utsträckning äger rum, blir både ovetenskaplig och ovederhäftig och därför i sin mån indirekt bidrager till en ökning av de kriminella aborternas antal.

SVERGES SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOFÖRBUND.
STOCKHOLMS FACKLIGA CENTRALORGANISATIONENS KVINNOSEKTION.

KLYFTAN ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Oversättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

(Forts. fr. föregående n:r.)

VAD SOM REDAN HÄNT

Joan Craig är en vacker, tjugusexårig kvinnlig fackföreningsfunktionär, som blivit trött och uttråkad av alla små vardagliga bestyr. Hon vill helst ge allt på båten. Men så dyker plötsligen någonting upp, som ger hennes liv nytt innehåll. Det drar samman till en stor strid inom Englands sociala värld: gruvarbetaravtalet, omfattande en miljon arbetare, är uppsagt och arbetsgivarna vilja med regeringens hjälp pressa ner de redan låga lönerna. Joan tycker att hennes livs största äventyr rycker an. Hon får följa med sin chef, förtroendemannen William Royd, till de avgörande förhandlingarna i London. I den brittiska huvudstaden har hon fina bekanta i de litterära, halvbohemistiska kretsarna. Hon tar in hos en av dem, den förtjusande halvgamla fröken Mary Maud Meadows, som bebor en komfortabel lägenhet i den "litterära" stadsdelen Bloomsbury. Lyxen hos Mary Maud sticker starkt av mot tillståndet i de arbetarhem, Joan är van att se.

Under denna tid stiftar hon bekantskap med ett antal journalister, bland dem den högt skattade novellförfattaren Tony Dacre. Sedermera träffar han även dennes hustru Helen, en vacker lyxkvinna, som sysselsätter sig med diverse intellektuella hobbies, och som är mest rädd för den hotande strejken, därför att den skall korsa hennes planer om vissa teaterevenemang. Joan känner sig fiendligt stämd mot Helen, och hennes känslor bli inte vänligare, när hon kommer under fund med att Helen genom sin livsföring och sina intressen kommit i en ohjälplig motsättning till Tony, vilken Joan från första stund fått mycket sympati för. Den stora striden måste bryta lös. För Joan känns det som en befrielse. Äntligen får hon vara med om något stort, äntligen får hon göra verklig nytta. I det dramatiska ögonblicket träffar hon ytterligare en man i gruppen av journalister. Hans namn är Gerald Blain. Han har tjänstgjort som flygare under kriget och hans erfarenheter har ställt honom i harnesk mot hela samhällssystemet. Blain har brutit med sin rike fader och darrar nu av iver att få ställa sig i den socialistiska rörelsens tjänst. Han är känd som en enstöring och kvinnohatare, men Joan lyckas genast komma på god fot med honom. Deras vänskap befästes ytterligare vid deras gemensamma medverkan vid ett strejkmöte i ett gruvdistrikt. Joan håller ett glänsande tal som gör en oerhörd effekt på de strejkande arbetarna. Under väntan på nya meddelanden om strejkens vidare utveckling gör Tony Dacre och Joan Craig en promenad. Det föranleder Mary Maud till dystra betraktelser. Hon förklarar för Gerald Blain att hon befarar att Joans växande kärlek till Dacre skall bli henne till hinder i hennes gärning.

Jag önskar att hon inte gifte sig än. Jag vill att Joan skall växa till att bli allt hon kan bli av sig själv. En del kvinnor måste göra det i vår generation, Gerry. Samhällets lagar kanske ändras men jag tänker på dem som de äro nu. Gerry tände en ny cigarett. — Bli inte mystisk för Joans skull, Mary Maud. Det är det irländska blodet, förstår ni. Ni kommer att svärma romantiskt om henne tills ni styrt ut henne med keltisk skymning, som bara hör henne till. Och hon kommer inte att passa i den. Den här "elden" är nog mycket bra, men hon tycks vara en rätt tjurskallig yorkshiretös under allt det där. Det sätt hon klade Shireporthistorien på visar detta.

— Det är emedan hon är allt detta som hennes offer av personlig lycka skulle betyda så mycket mer tills vidare, sade Mary Maud. — Efter allt prat om offer under kriget vill jag låta ordet vila sig en tid, svarade Gerry lugnt. Frånsett händelser som skeppsbrott eller en explosion äro de flesta självuppoffringar en art minsta möjliga motstånd, som passivt uthärdar något i stället för att använda hjärnan till att ändra saker och ting, så att offret blir onödigt. Om de män, som offrade sig i världskriget, hade satt in litet arbete förut som vanliga medborgare för att få fred, skulle den där hemska rysligheten aldrig hänt. Offer är en mani hos en del kvinnor. Det var gott och väl så länge det var deras starka

rustning, men är det inte på tiden att sluta med alla de där dumheterna och laga att saker och ting bli annorlunda?

— Vad för saker?

— Jo, det här med Joan till exempel. Ni kommer med intelligens och pengar eller egen karriär, hos kvinnor, som oftast äro fördömt mycket självständigare än någon man får lov att vara sedan han fyllt tjugofem år, ni går alla omkring och låtsas att ni lever efter de inskränkteste konvensansreglerna på drottning Victorias tid. Alla människor vet, att ni inte gör det. De flesta vill inte vi ska göra det i alla fall. Men ni förställer er ivrigt, och om någon visar tecken till att trotsa förställningen, så skriker människor som ni att hon offrar sig. Och om någon säger "offer för vad?" då blir ni alla mystiska och talar om det högsta goda.

Mary Maud suckade. — Det är så svårt att förklara, Gerry, och jag vet att det låter konstigt för er som jag uttrycker det, men vad jag menar är att nu ha vi vunnit så mycket, rösträtten, fri rätt att välja yrken, och allt detta, så att det måste finnas några kvinnor i denna generation, som sätter arbetet först och klarar några av de problem som ligga och vänta — just den frågan ni nämnde ifall vi kan tänja ut de viktoriaiska lagarna så att de passa, eller om vi skall kasta dem överända eller om den modärna kvinnan kan utveckla en ny lag och en ny etikett, som passar hennes nya situation.

— Etikett?

— Äh, jag menar inte att lämna visitkort eller sådana dumma ting, men om livet skall levas behagfullt, måste det finnas någon lag, någon tradition, de artigheter, som ta så mycket för givet. Friheten betyder icke bara att flamsa omkring hur som helst som många unga kvinnor numera tyckas tro.

— Men jag förstår inte, varför Joan — avbröt han.

— Jag förstår, Gerry. Jag känner att jag inte kan uttrycka det för er, min tanke att stora ting för mänskligheten bara vinnas av någons offer. Er generation har blivit ombedd att offra för mycket redan.

När Gerry såg upp, märkte han, att Mary Maud grät tyst. Han klappade henne på handen. — Det går nog bort i tvätten, sade han deltagande. Han ryckte upp sig, tog fram hennes patiencekort och lade dem på bordet framför henne. — Se här:

— Ni ger lillan något att leka med, log hon genom tårarna. Gerry skrattade också och så sträckte han ut sig på mattan. Mary Maud kände, att han behövde tystnad. Hon låtsades syssla med korten och började snart nicka.

De var nära två timmar senare som Gerry väckte henne och sade: Nu är de här.

— Är strejken bestämd också, ni båda där? ropade Dacre.

— Några nyheter från Olympen? ekade deras muntra röster genom hallen.

— Joan. Du är genomvåt. Var ha ni varit?

— Varit! Tony stapplade fram till en stol och torkade ansiktet. Jag går aldrig ut med Joan mer utan tömmar. Hon går inte, hon flyger. Jag flämtade efter henne utmed Embankment. Så tog vi en bil till Putney för att gå en liten bit som hon kallade det. O, du store Gud.

Mary Maud kände sig tacksam. I den takten kunde de inte ha haft en sentimental promenad. Joan kom in när hon bytt skor och klänning och torkat sitt vita hår.

— Det finns en massa förstklassiga kvinnor, eller anser ni att Joan är särskilt inspirerad?

— Låt inte så cynisk, Gerry. Jag menar dödligt allvar. Det finns en massa kvinnliga ledare men de äro alla översnöade. Så snart en kvinna höjer sig över mängden, blir hon gift.

— Hon kan ändå fortsätta att leda, eller hur?

NÄR NI NÄSTA GÅNG HAR TVÄTT

Begär demonstration, ring Ö. 73 28 eller Ö. 50 321

låt då
tvättapparaten

AVATOR

sköta om den

— Ja, men det är inte samma sak. Äkten-
skapet tar så mycket av kvinnan, kräver
så mycket mer tid av henne än av man-
nen. Och en kärlekshistoria är ändå värre.
Gerry rätade åter upp sig i sittande ställ-
ning. Vad slags människa tror du, att din
underbara kvinnliga ledare skall bli, om
det inte kommer några män i hennes liv?
En gammal ungmö, som inte tänker på
annat än att leda? Vem i himlens namn
tror ni hon skall leda — säkert icke
kvinnor?

— Ni förstår inte, Gerry. Jag vet att de
kvinnor jag drömmer om måste komma
innan vi kan få det tillstånd vi vill ha.
Kvinnor, för vilka männen ej äro det för-
nämsta i livet, formulera det så om ni vill.
En del kvinnor, som skall ägna sig åt
arbetet som män bruka göra och låta sitt
privata liv passa in som det kan.

Mary Maud överlämnade sin bil till Gerry.

— Mitt offer, sade hon och såg på honom
med ett betydelsefullt leende. När hon ha-
de sett dem komma i väg ordentligt för
att samla ihop Tony och Royd, gick hon
till fots för att hälsa på Helen Dacre.
Man hade ingenting hört från henne, se-
dan Tony lämnat hemmet.

Hon fann Helen fullt klädd att gå ut, i
elegan tweedkostym, hon hade nyss ätit
en lätt frukost i kokvrån. Tonys skämt
om maten där hemma var icke utan grund.
Helen brydde sig inte alls om mat. Stä-
derskan, som kom dagligen, kunde icke
laga mat, och följaktligen hämtades de
måltider som familjen Dacre behövde äta
hemma från närmaste delikatessaffär, He-
len tycktes icke ens ha den ringaste idé
om snabb matlagning.

— Ja, dina vänner tycks ha ställt till en
skön röra, var Helens kyliga men icke
ovänliga hälsning, då hon såg upp från
en hög morgontidningar.

Mary Maud hade kommit, fast besluten
att vara fredlig hur utmanad hon än blev.
Hon ville icke förlora kontakten med He-
len under nuvarande tråkigheterna. En
skön röra på alla håll, svarade hon lugnt.
— Njuter Tony ännu av ditt utsökta kök
eller har han rymt med din skyddsling?
Mary Maud såg skarpt på henne, men He-
lens röst lät helt likgiltig. Tydligt hade
tanken att Tony skulle enlevera den an-
dra icke förefallit henne trolig. Han är
inte hos mig. Jag tror han är på Russel,
svarade Mary Maud.

— Du tror han är på Russel?

Mary Maud rodnade.

— Jag beklagar, men han är på Russel.
Han har naturligtvis varit vid Gordon
Square rätt mycket.

— Nå, vad tror han om den här historien?
Bär du en olivkivst?

— Behövs det någon sådan? Tony är lika
pigg på att hjälpa gruvarbetarna som för-
ut och han har farit till deras högkvar-
ter, tror jag.

— Nej, detta är inte någon fråga om
gruvarbetarna. Som alla tidningar säga —
det är en utmaning mot konstitutionen.

VACKRARE
HY

FRISKARE
KINDER

SMIDIGARE
HALS

● Skillnaden i temperatur inne och ute eller olikheten i luftens fuk-
tighetsgrad inverkar jämte andra faktorer ofta ganska menligt på hyn. Varje
kvinna bör därför inrikta sig på en mera regelbunden hyvård. Spricker hyn
sönder och blir narig eller uttorkad, kan detta vara första början till rynkor
och slapp hud... tecken på annalkande ålder. Gahns Faréna bör Ni i eget
intresse pröva. På kvällen sedan Ni tvättat Er masserar Ni sakta in Gahns
Farénaolja eller friluftscrème i huden. Härigenom stärkes hudvävnaderna och
tillföres vissa skönhetsbefrämjande ämnen, som få verka under natten. På
morgonen ingnides Gahns Faréna havrecrème, som absorberas lätt av huden och

ger den en matt, ungdomsfrisk teint. En
smula puder ovanpå skadar icke. Är det
särdeles kallt eller ruskigt väder, tag då
Gahns Faréna friluftscrème. Genom
detta tillvägagångssätt får Er hy den
strålände ungdomlighet, den charme-
rande friskhet, som Ni alltid önskat Er
äga. Börja redan i kväll, men glöm
inte en sak: Regelbundenheten i Er
hyvård, är mera värd än intensiteten.

FARÉNA

HAVRECRÈME • OLJA • FRILUFTSCRÈME

Regeringen måste helt enkelt vinna. Allt annat är otänkbart. Jag menar livet skulle inte vara värt att leva.

— De andra fackföreningarna tycka, att deras liv inte är värt att leva, om gruvarbetarna förlora.

— Då måste människor som du och jag, Mary Maud, besluta oss. Vi måste hålla med regeringen, tills den här hotelsen är förbi. Jag har aldrig sett något så tydligt som jag inser detta. Tony och du måste helt enkelt inse det. Å, vad är det? — när klockan ringde hårt — Förlåt, men jag måste öppna. Alice kommer inte förrän klockan tio.

Helen kom tillbaka med två herrar. Kommendör Knowsley var en f. d. sjöofficer, som Mary Maud kände väl och tyckte bra om. Han var lång och mager med de skarpa, blå ögon, som tycks vara karaktäristiska för sjömän, och han var verkligen en utmärkt bridgespelare. Den äldre mannen, som Helen presenterade som kapten Bowyer-Blundell, var rätt liten, mycket stel och led tydligen av ett akut anfall av nationell kris. Håret var så välborstat, att det såg ut som om det varit målat på huvudet. — Ni har alltså uppgivit konsertidén? sade Mary Maud. — Naturligtvis, replikerade Helen. Detta är för allvarligt för den planen. Jag har uppställt mig som frivillig i O. M. S., kommendör Knowsley har hand om ett distrikt, och vi sortera under honom. Vi skola avlägga rapport klockan tio.

Helen medlem av O. M. S.! Detta skulle bli knäcken för Tony. — Kommer ni för att hjälpa oss, miss Meadows? frågade Knowsley.

— Nej. Mary Maud är bolsjevik, hon lånar ut sin bil för att hjälpa rebellerna.

Mary Maud blev mycket röd men höll tappert stånd. — Jag känner mitt ansvar. Jag vill inte att gruvarbetarna skall svälta.

— Naturligtvis inte. Vem vill det? Jag hyser stor sympati för gruvarbetarna, präktigt folk, men vi kan inte utmana konstitutionen. Vart skulle det ta vägen? Alla fackföreningar skulle gå till rådet och begära generalstrejk. Om de gör det för gruvarbetarna, varför inte också för elektrikerna eller gatsoparna? — Är det inte just därför att gruvarbetarnas sak är så förtvylad, som det kan bli fråga om en sådan handling? vädjade Mary Maud.

— Man hör en massa överdrifter om gruvarbetarna, miss Meadows, inföll kapten Bowyer Blundell och rättade på monokeln. Jag vet dem, som förtjäna femton pund i veckan.

— O visst inte!

— Men det är sant. Mina släktingar äger kolgruvor. Jag vet vad de betalar. Naturligtvis får somliga mycket mindre, men om de också bara får tre pund i veckan, så betyder det en familjeinkomst på aderton, tjuugo pund i veckan, om de ha fem, sex söner i gruvorna. Det finns en massa arbetare, som gärna skulle byta med gruvarbetarna. Kaptenen stod mycket stel.

Mary Maud längtade efter Joans hjälp. Det måste finnas något svar på kapten Bowyer Blundells påståenden. Hon kunde inte kalla honom lögnare. Om bara Joan vore här! Jag är säker på att det måste finnas en massa, som förtjänar mindre, envisades hon.

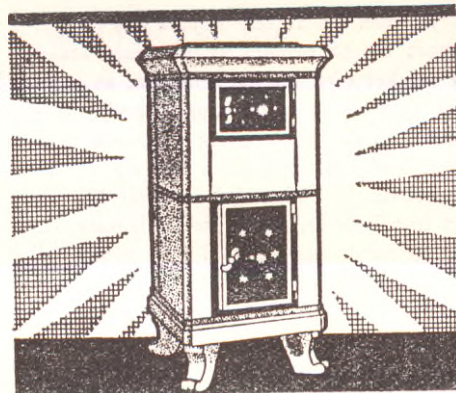
— Det är möjligt, men så är det över en miljon arbetslösa, som icke förtjänar något alls. Med en min som om han avslutat ett resonemang tog Bowyer Blundell emot en cigarrett av Helen.

— Och dessutom, sade Knowsley, och hans behagliga röst var en kontrast mot kaptenens soldatmanér, måste man tänka på disciplinen, miss Meadows.

— Ja att deras klass skall ha disciplin över vår. Mary Maud kände sig riktigt stolt över svaret, som hon kom ihåg från Joans tal vid Shireport.

— Store Gud! Det verkar folkmöte i Hydepark! Bowyer Blundell tog bort monokeln och satte dit den igen, som om han behövt bereda sig för att betrakta denna besynnerliga person närmare. — Hör nu miss Meadows, är det riktigt rättvist? sade Knowsley. Varje klass måste underordna sig disciplin för det allmänna bästa. Mannen, som äger en Rolls Royce för tretusen pund, som kunde köra ned allt på vägen, måste lyda poliskonstapeln lika väl som mannen med åsnekärran. Det är i alla fall arbetarna

Elda
ekonomiskt!

Använd

HANDÖLS Täljstenskaminer

Vacker prisvärd svensk kvalitetsvara

Föras av Eder leverantör

**HANDÖLS NYA TÄLJSTENS- OCH
VATTENKRAFTS AKTIEBOLAG**

Birger Jarlsg. 33, Stockholm

själva, som lider mest av sådana här förhållanden... Antag att de finge en socialistregering härnäst...

— Det Gud förbjude! sade Bowyer Blundell.

— Men antag det, så skulle de vilja, att vi lydte lagarna, hur mycket vi än tycker illa om dem.

— Det är annorlunda, då man svälter, protesterade Mary Maud svagt.

— Svälter! Struntprat! sade Bowyer Blundell. Ingen behöver svälta i det här landet. Det finns för mycket understöd och pensioner. Faktum är att folk är bortskämda. De gick i land med mycket värre saker i skyttegravarna. De visste, att de måste. Ja, nu måste de få veta, att gruvägarna kan inte rå för det. En fast hand och klara resonemang och litet mindre sentimentala fraser om svält — det är vad som behövs. Bowyer Blundell satte åter fast monokeln. Han var otålig att komma i arbete och utöva "den fasta handen".

— Ja, jag tänker hålla med gruvarbetarna, sade Mary Maud.

— Och vi måste hålla ihop med nationen, svarade Helen. När vi ha räddat situationen för nationen, skall Mary Mauds inkomster strömma in riktigt bra igen, och sedan skall jag arbeta hårt för att ge henne några nya dekorationer. Välsignade äro de mycket rika, ty de ensamma ha råd till revolutioner.

Mary Maud tog käckt emot slaget. — Jag vet att det var berättigat, Helen. Jag har tagit mot mina pengar utan att bry mig om varifrån de kom eller hur de förtjänades. Jag har tänkt över en hel del som jag förut tagit för självklart. Jag vet ingenting om kapten Bowyer Blundells femton pund i veckan. Det kanske finns enstaka fall, men även pressen medger, att lönerna äro låga. Din och min bekvämlighet vilar på dessa människors underbetalade arbete. Är det rätt att grymt vända sig om och säga "Tillbaka till era hundkojor!" om de finner livet outhärdligt, när vi har det så bekvämt?

— Men miss Meadows — och kommendör Knowsleys röst hade den tåliga, milda ton, som vänliga män anlägga, då saker måste förenklas för en kvinnas intelligens. — Vi kan inte tillåta ett kotteri av människor att utmana hela nationen.

— Utmana vår bekvämlighet, menar ni, avfytrade Mary Maud i det hon rusade upp och ställde sig mitt emot honom. Kommendören ville icke gråla med en kvinna. Han lutade sig ned och tog upp Mary Mauds mårpäls, som hade fallit i golvet, och hjälpte henne på med den.

— En sådan förtjusande pälskappa, miss Meadows, sade han. Ni har en utsökt smak i fråga om kläder.

(Forts. i nästa n:r.)

Carnusol rengör och polerar möbler m.
m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.
Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.

Fabrikant: WINGÅRDS, MALMÖ.

Ökad
arbetslust
— bättre
resultat!

Ett framgångsrikt arbete

kräver en klar hjärna men också en frisk kropp — resultatet av sunda vanor och klok diet. Fyffes-bananerna äro — fullt mogna — mera närande och mera lätt-smälta än någon annan frukt. Ät Fyffes och undvik den bastanta måltidens efterföljande däsighet och trötthet.

SIN NÄSTA SOM SIG SJÄLV

Fru Elsa Viberg kastade en sista granskande blick kring sitt kök. Hon var nöjd med sitt verk. Allting sken och blänkte putsat och polerat — ja, allting var precis som det borde vara i en ordentlig husmors kök.

Nu kunde då vem som helst få komma, tänkte hon för sig själv — hon behövde inte skämmas. Fru Elsa var synnerligen nöjd med sig själv. — Hon avbröts i sina funderingar av en knackning på köksdörren. Det var hennes svägerska, Gunn Holmlöv, som kom — och det var just ingen angenäm överraskning för Elsa Viberg. Hon hyste inte någon överdrivet stor sympati för sin brors hustru. Det fanns alldeles för stora skiljaktigheter mellan både deras kynnen och uppfattningar om livet i allmänhet och deras ekonomiska förhållande för att de båda skulle kunna draga jämnt. För Elsa själv hade allt gått väl i livet. Hennes man hade fast anställning och goda inkomster, hon hade ett trevligt hem, inom vars dörrar aldrig sjukdom eller nöd inträtt, och frisk och stark var hon. Gunn Holmlöv däremot hade fått smaka på många bittra provningar redan, trots att hon inte var mer än knappa tjugofem år gammal. I fyra år hade hon varit gift och två barn hade hon. Harald Holmlöv var grovarbetare och redan från början hade de haft det fattigt och bekymmersamt. Men de hade dock klarat sig någorlunda till för halvtannat år sedan, då Harald fick en lungblödning och blev intagen på sanatoriet. Då hade Gunn varit tvun-

gen att lämna bort barnen och börja arbeta. En kort tid hade Harald varit ute, men var oförmögen till arbete och nu låg han sedan fem månader åter på sanatoriet.

— Vad nu, är du ledig så här tidigt på dagen, sade fru Elsa när hon bjöd den yngre kvinnan stiga in och sitta ner.

— Ja, jag har fridag i dag. — Gunn sjönk trött ned på stolen vid bordet. Hon verkade nedslagen och förbi, hennes ögon hade en hopplös blick, ansiktet var blekt med linjer som tydde på nattvak och tärande grubbel. Hon satt och lekte tankspritt med sina ringar.

— Jaså, du har fridag. Men att du kommer hit då. Konstigt att du inte far och besöker Harald eller dina barn?

— Barnen vet du väl att jag inte kan besöka. Det är en för lång och för dyr resa. — Nå det kan ju så vara. Men Harald då? Den resan är ju varken lång eller dyr. Gunn såg upp på sin svägerska, som stod borta vid spisen. Hon undrade hur mycket denna från kroppsligt och andligt lidande förskonade kvinna kunde fatta av en annans bekymmer. Hon kände för väl hennes religiösa bigotteri och intolerans, hennes egenrättfärdighet och redobogenhet att sätta sig till doms över andra för att ha någon lust att lägga sin blödande själ för hennes fötter att trampas på. Men Elsa släppte inte taget så lätt.

Elsa tänkte under kaffekitteln.

— Ja, du får ursäktat att jag är enträgen, sade hon förnärmat. Men Harald är min bror och jag tycker verkligen att du handlar mer än konstigt mot honom. Det bör väl vara en hustrus första plikt att besöka sin man så ofta hon kan när han är sjuk.

— Ja, det kan tyckas så, sade Gunn saktmodigt. Men som du vet har jag också plikter mot mina barn.

— Men du sade ju själv att du inte hade råd att fara till dem. Jag förstår inte vad du menar.

Dr. RICHARD WEISS

Fertillimets

det mest effektiva medlet mot för tidigt Aldrande, osvikligt verksamt mot neurasteni, hysteri och klimatoriska störningar.

Fullkomligt oskadligt och fri från biverkningar. Rekommenderas varmt av läkare- auktoriteter.

Säljes endast i apotek i originalförpackningar. Pris Kr. 4:75 pr glas om 40 tabletter. Kr. 8:75 pr glas om 100 tabletter. Tillskriv general-representanten:

Hormo-Farma,
Postbox 1178, Stockholm 16.

Damernas inre och yttre förnyring, ny hy och rynkornas försvinnande, borttagande av olustkänslan utan operation eller tröttnande behandlingar uppnås vid användande av läkarevetenskapens senaste och uppseendeväckande

Mono = Hormon = preparatet

HORMO-FARMA, Postbox 1178, Sthlm 16.
Var god sänd omgående mot postförskott
..... st. glas med tabletter.

Namn:

Adress:

Postadr.:

— världsberömt
sedan 75 år.

Gunn pekade på stolen som stod mitt emot hennes.

— Sätt dig där Elsa och låt oss talas vid. Du gör mig nervös, när du står så där och stirrar på mig.

— Som du vet har jag mycket lätt att få barn, började Gunn lågmält.

Hennes svägerska snörpte på munnen.

— Jag vet det. Ni var ju tvungna att gifta er, annars hade nog aldrig Harald tagit dig till hustru.

Elsa log svagt.

— Kanske inte. I varje fall gifte vi oss och redan efter femton månader hade vi två barn. Om inte Harald blivit sjuk hade vi väl vid det här laget haft två till.

Hon tystnade. Det var så svårt att tala om dessa ting med Elsa.

— Jag förstår inte alls vad allt det där har att göra med vad vi först talade om, sade Elsa kallt.

— Jo, du förstår att jag — att jag är ytterst rädd för att om igen få barn. Jag grubblar natt och dag. Jag har bett och besvurit Harald att låta mig vara, jag har

**Köp
Billigt**

**Köp Bra I
Privata Affärer**

Vera

Ett Utmärkt Margarin

0.55 pr 1/2 kg. pk.

bönfallit honom att åtminstone begagna skyddsmedel. Men han är obeveklig och tänker bara på sig själv i det fallet. Utan hans vetenskap har jag bett alla möjliga läkare om råd för att kunna skydda mig själv, men ingen har velat hjälpa mig. Vad kan jag mera göra? Jag vågar faktiskt inte besöka Harald på sanatoriet.

Elsa stirrade på henne som på ett spöke. — Jo det må jag säga var en skön själs bekännelse, sade hon. Vem råder över liv och död? Är det du och Harald eller är det Gud? Att du som är kvinna och därtill mor till två rara barn kan tala på det sättet. Förresten är ju Harald sjuk och kan väl inte ha så stor livshunger.

— Ack, hur litet du känner din bror. Det flög en svag reflex av heta minnen för en sekund över hennes ansikte.

— Jo det gör jag visst. Harald är en bra människa, åtminstone var han det tills han träffade dig. Nu borde ni väl i alla fall ha annat att tänka på, när ni är tillsammans. Tänk om han dör utan att ha ångrat sina synder. Sannerligen, det blir din skull om han kommer till helvetet.

Gunn log, ett förtvivlat, blekt leende.

— Kära Elsa, sade hon, du menar väl inte att jag skall tala med Harald om döden, nu när han själv tror att han skall få leva?

— Jo, det är din absoluta plikt.

— Nej, det är det inte, sade Gunn i bestämmd ton. Harald är på sanatoriet för att om möjligt bli frisk, han har inte kom-

mit dit för att dö. Jag håller för mycket av honom för att kunna skövla ens gnistan av hans hopp att få leva. Och trots att mitt sunda förstånd säger mig att han redan är märkt av döden hoppas jag ändå att han skall bli frisk. Jag älskar honom, jag behöver honom. Våra barn behöver honom. Ack, du må tro Elsa, det är ingen lätt börda för en kvinna att stå ensam med två små barn att försörja.

— Du kunde dock försörja dem på ett hederligare sätt än som uppapperska, sade Elsa insinuerande.

Gunn reste sig hastigt med flammande ögon.

— Elsa, utbrast hon häftigt. Vakta din mun! Jag har tålt mycket av dig därför att du är min mans syster. Men rena elakheter varken kan eller vill jag tåla. Du om någon borde veta hur jag strävat och slitit för mina barn och vilka försaker jag underkastat mig. Själv har du inte räckt mig ett finger till hjälp fast du borde varit den närmaste till det, det är ju din brors barn. Och ändå vill du heta kristen. Hur vill du man skall kunna tro på din gud, när du handlar så stick i stäv mot vad vanlig människokärlek borde bjuda. Och det under åberopande av hans namn. Nej, dåraktig skulle jag vara om jag väntade någon hjälp av de så kallade kristna eller deras gud, och dåraktig har jag varit som hoppades på förståelse av dig. — Hon sjönk ned på stolen igen och brast i våldsamt gråt.

Fru Elsa kände sig både kränkt och illa berörd.

— Men så lugna dig då, sade hon. Det är ju ingen skada skedd. Ännu skall du ju inte ha något barn.

Gunn höjde huvudet.

— Nej, du har rätt, inte ännu. Men det kommer, var viss om det du. Och den skadan har skett, att jag redan har två — två för mycket. Du kränker mig för mitt arbetes skull, du som inte en enda dag av ditt liv behövt sörja för dig själv, långt mindre för någon annan. Ja, det är visst och sant att en uppapperskas lott inte är något att stå efter. Hon får lida mycket trakasserier av tusen slag, för att nu inte tala om att hon skall vara allas underdåniga tjänarinna. Lycklig den som slipper. Jag säger dig att om det inte varit för Harriets och Gunnars skull hade jag inte hårdat ut en dag. Men drickspengarna har satt mig i stånd till att ge dem deras uppehälle. De har inte fått någon lyx men de har sluppit att frysa och svälta. Gunns ord, som för ett mera lyhört öra skulle klingat som en brinnande bön om hjälp, hade runnit förbi Elsa som en ström utan att lämna kvar ens ett enda litet stänk i hennes hjärta.

— Jag vet ingen annan råd än att du får vända dig till fattigvården om du inte kan klara dig, sade hon oberörd.

Gunn satt stilla en stund och betraktade denna fylliga kvinna, som gick där i sitt ombonade hem och med sådan stolthet

TREETEX

Den svenska isoleringskivan
som garanterar varma och
dragfria bostäder.

Bygg ekonomiskt med TREETEX

TRIPLEX-PENDELN

lämpligaste belysning för moderna bostäder

Nya Aktiebolaget Galco

Industricentralen
Gävlegatan 12 B, Stockholm

Telefon 23 03 65

ÖSTERMALMSTORGS TANDKLINIK

ÖSTERMALMSTORG 4 • STOCKHOLM
Öppet 8 fm.—8 em. Tel. Ö. 383

Billig tandvård - Fri rådfrågning
Modern utrustning - Röntgen
Karin Antoni Sven Schönström
Legitimerade Tandläkare.

Medlem av Soc.-Dem. Kvinnoförbundet
10 % rabatt.

skar upp av sitt välsmakande kaffebröd och dukade sitt bord så prydligt.

— Vet du jag tycker det är synd om dig, sade hon plötsligt.

— Hur så, sade Elsa överraskad.

Gunn reste sig upp och knäppte sin kapp. — Därför att du är så arm och fattig, så fullkomligt utblottad på allt vad känsla heter. Nej tack, jag vill inte ha ditt kaffe och dina hembakade kakor. Förbli i ditt lugn och din självtillräcklighet, städa din våning, polera och putsa, stäng din dörr och ditt hjärta för alla arma stackare, som inte ha något hem. Det är i alla fall inte så kallt utanför som innanför din dörr.

— Ur stånd att längre behärska sin röst gick hon och smällde igen dörren efter sig. Hon rusade ner till hållplatsen och tog spårvagnen ut till sanatoriet. Aldrig någonsin hade hon känt sig så bedrövt ensam, så utsvulten efter förstäelse och ömhet. Som ett övergivet barn längtade hon efter en famn att krypa in i och gråta ut i.

När hon kom upp till sanatoriet hade de flesta av de patienter, som voro uppe redan fått besök. Endast några stycken sutto bakom stängslet och väntade. En av dem reste sig och kom emot henne. Han lade hennes arm i sin och tryckte den krampaktigt — han kunde knappast behärska sin glädje.

— Vad jag längtat — vad jag längtat efter dig Gunn.

De gingo långt uppför berget där granarna stodo tätt. Mjuk, sammetsskimrande

Skogens ättika

finner genom sin milda och goda smak
allt flera vänner

i svenska hem

SKOGENS KOLAKTIEBOLAG, BOLLNÄS.

Ett litet kryp

av den berömde danske författaren
Martin Andersen Nexö
skildrar minnen från författarens barndom.

— — Det var ingen ljus barndom, alldeles tvärtom, men god ändå tycker Nexö, ty att växa upp utsatt för alla slags väder är en källa av inre kraft, varur man kan ösa hela sitt liv. — —

Författaren **Eyvind Johnson**
skriver om »Ett litet kryp» bl. a.

— — Varje gång man öppnar en bok av Martin Andersen Nexö, påminnes man om att han är en av nutidens stora diktare — När Nexö började dikta hade han en fond av kunskaper om människorna och samhället, som visat sig vara jästen och mörken i hans rika produktion. Erfarenheterna från de tidigaste åren gav honom också det patos och den varmt mänskliga syn på individ och samhälle, som är styrkan i hans verk — Porträtt, vyer, scener, stämningar och reflexioner ha samlats i denna bok, den är en sammanhängande berättelse som skrider framåt, nästan från dag till dag. Det är så naturligt alltsammans. Jag skulle vilja kalla den en lärobok i konsten att bli människa — —

Martin Andersen Nexös stora berömda diktepos »**Pelle Erövraren**» och »**Ditte Människobarn**» ävensom hans övriga till svenska språket översatta produktion kan erhållas i varje bokhandel och direkt från

K R O N O R

4:-

FRAMTIDENS BOKFÖRLAG, Malmö

mossa täckte marken. Det doftade av barr och kåda, på något avstånd sorlade en bäck och bullret från staden hördes dämpat, som storm i en fjärran skog. Hon prisgav sig viljelöst åt hans vilda längtan. De lågo på en solig plätt litet längre bort och blickade upp mot den blå rymden. — Så ljuv som i dag har du visst aldrig varit se'n första gången jag ägde dig, sade han. Hur kommer det sig?
— Jag vet inte. Kanske därför att jag ville glömma all världen.
Plötsligt bröt hon ut, vilt, utom sig. — Vad livet är grymt, grymt! Varför skall just jag lida så, bära sådana fruktansvär-

da bördor? Jag är ung, jag vill leva — leva. Jag vill inte släpa fram mitt liv — bunden till händer och fötter. Jag vill inte ha barn som jag ändå inte få vara mor till. Jag vill vara fri hör du, fri.
Harald Holmlöv satte sig upp. — Förebrår du mig att jag är sjuk? frågade han dovt.
Hon vred sig på marken i konvulsivisk gråt. — Nej, nej. Jag vill ha dig frisk och stark. Jag vill leva med dig — älska och älskas.
Nio månader senare födde Gunn Holmlöv en gosse. Hennes man hade dött fyra månader före sin sons födelse. TUN

En utmärkt god kaffeblandning till ett billigt pris är H. A. B. Delphins

"Gott Kaffe"

Försök det och Ni blir Nöjd.
3 kg. levereras fraktfritt.

H. A. B. DELPHIN, STOCKHOLM 1

Sänd mot postförskott kg. av Eder rostade kaffeblandning »Gott Kaffe» à kr. 3:40 pr kg.

Namn:

Titel:

Adress: M.

För mycket av det goda brukar man säga om allt för barnrika familjer. Lagom är bäst för lyckan och harmonin i äktenskapet. Rekvirera vår fria Litteratursats MB som sändes förseglad mot 45 öre till porto.

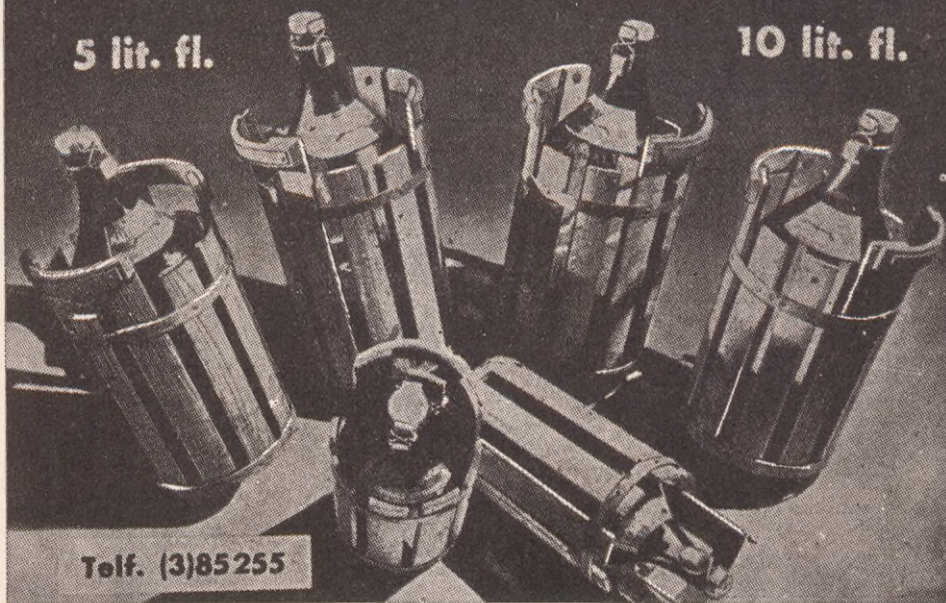
NILS ADAMSSON

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

GRÖNWALLS MÅLTIDSDRICKA

5 lit. fl.

10 lit. fl.

Telf. (3)85255

REN
PROFIL-

men...

är Er hy lika ren och oklanderlig? Eller visar den tendenser att åldras. I vilket fall som helst måste den vårdas och vårdas rationellt. Det inte minst viktiga är då tvålen. Tvålen måste vara sådan att den tillför huden närande, lätt absorberbara ämnen, varigenom huden förnyas och ständigt hålles frisk och spänstig. Allt detta gör YvY-tvålen, damernas speciella, av svenska hudspecialister rekommenderade skönhetstvål.

begär

Leanogin

Smärt, ung och graciös

genom användandet av Leanogin-Dragees efter Dr. R. Weiss.

För första gången har ett

Hormon-preparat

på vetenskaplig grund skaffats, vilket verksamt bekämpar orsaken till fetma.

Leanogin-Dragees innehålla just de nödvändiga hormoner och safter för fetmans försvinnande och körtlarnas förnyade funktion.

Allt överflödigt fett avlägsnas utan skadliga biverkningar och återger kroppen dess ungdomliga fasthet.

Gör ett försök. Pris Kr. 6:25 pr glas om 50 tabletter. Kr. 3:50 pr glas om 25 tabletter. Fås å alla apotek.

Tillskriv general-representanten:

Hormo Farma,

Postbox 1178, Stockholm 16.

Hormo-Farma, Postb. 1178, Sthlm 16.

Var god sänd omg. mot postförsk. st. glas med tabletter.

Namn:

Adress:

Postadr.:

Mor

HUSMÖDRAR

använd den evigt varande spiselsvårten
Örnens Spiselsvart

Order om två tuber
sändes franko

När Ni svärtat och blankat Eder spis med Örnens Spiselsvart behöver Ni ej göra något åt Eder spis på ett helt kvartal. Spisen svärtar aldrig ifrån sig, när något kokar över spisen, sedan är denna lika fin som förr. Trasan blir ej svart utan kommer endast det som kokat över på spisen i trasan.

Efterfråga Örnens Spiselsvart hos Eder handlande eller rekvirera direkt från fabriken. Alla husmödrar skola prova Örnens Spiselsvart och sedan blir denna spiselsvarta den enda de vilja använda. Stora jättetuber för endast 1:25, räcker i flera år. Prova och döm. Efterfråga Örnens spiselsvart hos Edra handlande eller rekvirera direkt från

Tekniska Fabriken Örnens, Långgatan 64, Sundsvall
Tel.: 4705

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla.

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

FACKFÖRENINGSS

RÖRELSSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6:15,
pr halvår... kronor 3:15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

gör pengarna

dryga -

köp i

konsum